

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΤΩΝΗΣ ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΣΤΑΥΡΟΥ: Ἡ κρίση τοῦ Ἑλληνικοῦ βιβλίου.
ΜΗΤΣΟΥ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ: Ἑπτὰ ποιήματα.
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΒΟΥΤΥΡΑ: Τὸ ἀραιώμα τῶν φύλλων (διήγημα).
ΤΑΚΗ ΠΑΠΑΤΣΩΝΗ: Ψίθυρος πειρασμοῦ (ποίημα).
ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ: Φοβισμένα πουλιά.
ΝΑΠΟΛ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ: Ὁ πόνος ἤρθε μιά θραδιά (ποίημα).
ΔΗΜΑ ΤΡΙΑΔΗ: "Ἐνα εικοσιτετράωρο κάποιου (διήγημα).
ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ:
ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΤΡΙΔΗ: Οἱ Νέοι κι' ἡ δράση τους.
ΚΛΕΩΝΟΣ ΠΑΡΑΣΧΟΥ: Συγγένειες καὶ ἐπιδράσεις στὴ λογοτεχνία.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΡΑΤΣΙΚΑ: Οἱ πανοργίες τοῦ Σκαπέν. Οἱ ψευτοσπουδαίες.

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΕΡΑΤΗ: Ὁ κινηματογράφος.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΕΛΜΟΥ ΑΓΡΑ: Στέλιου Ξεφλούδα: Στὸ φῶς τοῦ λευκοῦ ἀγγέλου.
Δημήτρη Οἰκονομίδη: Τὸ Νησί μου.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΧΡΟΝΟΣ Α'
ΜΑΡΤΙΟΣ 1938

ΦΥΛΛΟ 4
ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 10

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΤΩΝΗΣ ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 18, ΑΘΗΝΑ

Βιβλία πού λάβαμε

Μ. Καραμπίνη: Έφθικὰ τραγούδια (ποιήματα). — Όλυ. Βατίδου: Η ζωή στο τραγούδι (ποιήματα). — Όσκαρδ Ουάιλδ: Φλωρεντιανή Τραγωδία (μετάφρ. Ν. Ποριώτη). — Άλκ. Γιαννοπούλου: Η Έρωική Περιπέτεια (διηγήματα). — Παναγιώτη Κατηφόρη: Σίφουνες και Άλκυονίδες (διηγήματα). — Άρη Κόρακα: Όράματα (ποιήματα) Υπερρεαλισμός (ποιήματα και πεζά). — Κ. Τουϊσάκ: Κάντ. Φιορτάν Γιομοσ: Θρύλλοι του Αΐμου. — Φώτη Άγγουλέ: Κραυγές στον ήλιο (ποιήματα). — Παν. Βρισμιζάκη: Έπιφαινόμενα (ποιήματα). — Γεώργ. Μουτάφη: Νησιώτικες Άγάπες (ήθογραφικό σκίτσο). — Κοκαλλιάρη, Ζ. Μουτάφη: Ό Άδαμάντιος Κοραΐς περι πολιτείας και Δικαίου.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Μαθητικά Γράμματα. Άθηναι, Quelques Variantes Γαλλία, Πνευματική Ζωή Άθηναι, Μακεδονικές Ημέρες Θεσσαλονίκη, Βαλκανική Λογοτεχνία Άθηναι, Το Νησί Χίος, L' Europa Orientale Ρώμη, Θεσσαλία Βόλος, Έπτάνησος Κέρκυρα, Φωνή του Αϊγίου Αϊγιον, Έλευθερία Λάρισα, ή Δράσις Έρακλείου Κρήτης, Έλευθερος Λόγος Άρτα, Έρευνα Αϊγιον, Σημαία Καλάμαι, Ναξικόν Μέλλον Άθηναι, Κορινθία Κιάτον, Νέα Έλλάς Βόλος, Έθνική Ηχώ Ξάνθη.

ΕΡΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ:

ΣΥΝΟΛΟΝ ΔΡΑΧ. 2.100

Συνδρομή για ένα χρόνο Δρχ. 120
Για έξη μήνες > 60
Για τό έξωτερικόν Δολάρια 3

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Διευθυντής: ΤΩΝΗΣ ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

Χρόνος Α'

Μάρτιος 1938

Τεύχος 4

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Η κρίση του βιβλίου γενικά είναι ζήτημα πολύπλοκο κι ένδιαφέρον. Η κρίση του ελληνικού βιβλίου είναι ζήτημα κάπως θλιβερό.

Τις αιτίες της μιζέριας ή μάλλον της ανυποληψίας του ελληνικού βιβλίου — γιατί στο βάθος περι ανυποληψίας πρόκειται — για να τις άραδιάσω χρειάζεται μεγάλη δουλειά.

Η πρώτη άρχή — έκτός από τη διγλωσσία πού έκατό χρόνια μās χώριζε στη μέση — θαρρώ πώς προέρχεται από τους ίδιους τους συγγραφείς. Εΐχανε από μονάχοι τους την αΐσθηση πώς τό προϊόν αυτό πού προσφέρουνε, είναι κατώτερο από τό άνάλογο εύρωπαϊκό. Εΐχανε την αΐσθηση της φτώχειας, ύλικής και πνευματικής, πού έδερνε τη φτωχοελλάδα άλλοτες. Νοιώθανε πώς τό βιβλίο τους εΐτανε ένα κομμάτι αυτής της φτώχειας, ότι πρόσφερε στον άναγνώστη μέτρια χαρά και έτσι τό νομίζανε χάρη άν θρισκότανε κανένας χριστιανός να τό διαβάσει. "Εστω και δωρεάν. Η αντίληψη αυτή δέν άλλαξε άκόμη και σήμερα πού κάπως σταθήκαμε στα πόδια μας σαν έθνος και μιá σταλιά έκπολιτιστήκαμε. Ό συγγραφέας άπόχτησε ό ίδιος κάποιαν ύπόληψη, προς τό άτομικό του έργο και έλάχιστη για τό έργο του δίπλανού του. Ό άναγνώστης όμως εξακολουθούσε να λείει ως λίγα χρόνια πριν μ' ένα μειδίαμα συγκατάθεσης και οΐκτου: Να μου τό δώσετε τό βιβλίο σας να τό διαβάσω... Νομίζοντας ότι σου κάνει χάρη και μόνο πού θα τό διαβάσει.

”Επειτα εκείνο που έλειψε τέλεια από την πορεία του βιβλίου ανάμεσα στη ζωή μας, εΐτανε ή διαπαιδαγώγηση του αναγνώστη και ή ρεκλάμα. Κανείς ποτέ δε μίλησε στο παιδί περί του πώς φέρονται οί άνθρωποι άπέναντι του πράγματος αυτού του ζωντανού και άπαραίτητου που είναι τό βιβλίό. Τό πώς άπαιτείται κάποιο σέβας, κάποια στοργή, για να πλησιάσει κανείς, έτούτο τό τυπωμένο χαρτί που προσφέρει τέτοιες άπολαύσεις και χαρές.

Ποιός να τά πεί, ποιός να τά διδάξει αυτά τή στιγμή που ό ίδιος ό δάσκαλος, έκτός από τό άχρωμο μαθητικό βιβλίό του δέν γνώρισε μήτε έπιασε στο χέρι άλλο ! ”Αν υπάρχουνε καμπόσοι φωτισμένοι και διαβασμένοι δάσκαλοι είναι τόσο λίγοι, ώστε δέν μπορούν να έκτείνουν τήν επίδρασή τους παρά σ΄ ένα έλάχιστο ποσό μαθητών.

”Επειτα ή ρεκλάμα, ή άλλη δύναμη, έμεινε στον τόπο μας άχρησιμοποίητη. Δέν σύμφερε μήτε στον έκδότη, μήτε στον συγγραφέα να πληρώσουν για να τή μεταχειριστούν κι έτσι δέν τή μεταχειρίστηκαν. Ή έφημερίδα που θά μπορούσε να βοηθήσει, στάθηκε ξένη αν όχι έχθρική. Τά πολύ τελευταία χρόνια μερικές μονάχα πήραν είδηση πώς υπάρχει σύγχρονη έλληνική λογοτεχνική παραγωγή και μίλησαν γι΄ αυτή. ”Οχι, όμως, υπό τύπον ρεκλάμας αλλά με τον καλύτερο τρόπο που υπάρχει να άπομακρυνθεί ό άναγνώστης και ό άγοραστής. Με τήν κριτική.

Τώρα ας πούμε και τις άτυχίες του βιβλίου που πηγάζουν από τήν έποχή μας. Τό βιβλίό κατάντησε τό πιό δύσκολο είδος διασκέδασης και «φυγής». Χρειάζεται να χει κανείς άληθινή λατρεία προς τήν άνάγνωση για να συμμαζεψει τό μυαλό του και να προσηλωθεί. Ύπάρχει ό εύκολος κινηματογράφος. Προσφέρει εικόνες, κίνηση, ήχο και μιá πολυθρόνα αναπαυτική εις άντάλλαγμα δέν άπαιτεί τίποτε, μόνο εικοσιπέντε δραχμές. ”Ετσι κατάντησε οί περισσότεροι να περιμένουν ν΄ άρρωστήσουν, να μην μπορούν να κινηθούν κι΄ έτσι να πιάσουν βιβλίό στο χέρι τους και τότε μονάχα για να περάσουν τήν ώρα τους. Τό κακό δε είναι πώς και στην περίπτωση αυτή διαβάζουμε μονάχα άναγνώσματα ξένα. ”Οχι θέβαια πάντα καλής ποιότητας. Πολλές φορές κακίστης. Λίγοι θρέθηκαν να φωνάξουν και να διαλαλήσουν — και για τούτο ή φωνή τους χάθηκε — ότι υπάρχουνε έλληνικά βιβλία πολύ καλύτερα άπ΄ αυτά τά ξένα που καταπίνουμε άπρόσεχτα.

Γιατί μη φανταστείτε ότι οί γαλλομαθείς κι΄ άγγλομαθείς άναγνώστες διαβάζουμε όλοι πράματα έκλεκτά ή έχουν ιδέα του τί αντιπροσωπεύει ό ένας συγγραφέας ή ό άλλος. Διαβάζουμε έτσι στην τύχη πολλές φορές χωρίς καν να ξέρουμε τό όνομα του συγγραφέα. Τώρα είναι ή άλήθεια πώς πρέπει να όμολογήσω ότι έδω έγινε μιá σημαντική κατάκτηση. Σιγά-σιγά στη συνείδηση του κόσμου εισεχώρησε ή ιδέα πώς υπάρχουνε και βιβλία έλληνικά άναγνώσιμα. Πάλι όμως έτσι χωρίς διάκριση τις περισσότερες φορές, πάλι στα στραβά, αλλά και τούτο είναι κάτι. Δέν ρωτούνε πειά οί ”Ελληνες έκπληκτοι, όπως άλλοτε: Μπα υπάρχουνε καλέ, έλληνικά μυθιστορήματα!! Ξέρουμε πώς υπάρχουνε κι΄ αν κανένας καλοπροαίρετος βρεθεί και τους τό δανείσει, τό διαβάζουν κιόλας. Να τους τό δανείσει όμως ! Έδω είναι ό κόμπος. Λεφτά για τή Ντελλύ, τό Ντεκομπρά, τή Μιοκάντρ βρίσκονται, αλλά για τό Βενέζη, τό Θεοτοκά, ά, όχι όλα κι όλα! Να μας τό δανείσουν και τότε μάλιστα. Ή πληγή, τό σαράκι τής κυκλοφορίας είναι ή έλλειψη τής υποχρέωσης του άναγνώστη προς τον άγνωστο συγγραφέα, του όποιου τό βιβλίό θρέθηκε στην κατοχή του.

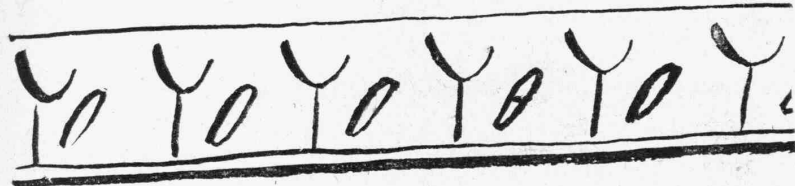
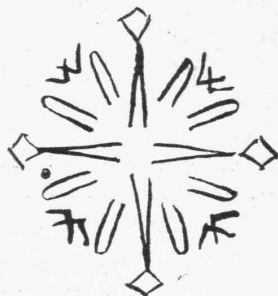
”Από κανενού τή φαντασία δέν περνά ότι κάποιος ζόδεψε χιλιάδες δραχμές (μεταξύ δεκάξη και εικοσιπέντε) για να τυπωθεί ό τόμος αυτός που κρατάει στα χέρια του. Κανείς δέν υποπετεύθηκε ότι ό βιβλιοπώλης θά ζήσει πουλώντας τον και ότι ό κακόμοιρος συγγραφέας πρέπει, όχι θέβαια ν΄ άποχτήσει αυτοκίνητο και βίλλα, όπως συμβαίνει σ΄ άλλους μακαρίους τόπους, αλλά να θγάλει τουλάχιστο τά ξεοδά του. ”Αμφιβάλλω αν και ένας στους έκατό άναγνώστες έκανε ποτέ μιá τέτοια σκέψη. Ούτε ή υποψία πέρασε από κανέναν ότι είναι σχεδόν κακή πράξη τό να δανείζει τό βιβλίό που του χάρισε ένας φίλος συγγραφέας. Ούτε υπόνοια ότι είναι άδικία άληθινή να λες έτσι αλογάριαστα κι΄ επιπόλαιο: Θα σου τό δώσω να τό διαβάσεις, αντί να πεις: ”Αγόρασε το να τό διαβάσεις. Γιατί βρίσκονται και άνθρωποι που ικανοποιούνται από τή λογοτεχνική μας παραγωγή και εκφράζονται γι΄ αυτήν μ΄ ένθουσιασμό κι΄ άγάπη. Τούτη δά ή έμιλουμένη ρεκλάμα είναι ή μόνη που κινεί τό βιβλίό ίσαμε σήμερα. Μου έτυχε πολλές φορές να τό διαπιστώσω με χαρά και ικανοποίηση και λυπούμαι μόνο που ή άπαραίτητη συνέχεια στους έπαίνους είναι: ”Αχ, τί να σās πω πολύ μου άρεσε.

Αυτή τη διαφώτιση του κοινού αν μπορούσε να την κάνει ένας σύνδεσμος ένα σωματείο ή μια συντροφιά αξίων ανθρώπων θα τους αξίζανε ανδριάντες. Ταυτόχρονα και μια συστηματική προπαγάνδα για τη διάδοση του βιβλίου που αξίζει αυτό καθ' έαυτο κάθε εκτίμηση μ' αξίζει ακόμη και γιατί μ'αs εκφράζει. Αυτό εϊψάστε κύριοι ! Τοῦτο είναι ή πνευματική Ελλάδα μας. Αυτό δίνουμε και ὅτι δίνει με τόσοσ μόχθους ένας λαός ὀλόκληρος, είναι αξιο αγάπης και σεβασμοῦ.

Γιά να προκόψουμε λοιπόν θαρρῶ πῶς πρέπει να διαπαιδαγωγήσουμε πρώτα τοῦς ἑαυτοῦς μας.

Νά μη νομίζουμε πῶς είναι χαμένες οί πενήντα δραχμές που θα δώσουμε για να γνωρίσουμε έναν συγγραφέα του τόπου μας που μ'αs εκφράζει και σαν ἄνθρωπος και σαν "Ἕλληνας και σαν εποχή.

ΤΑΤΙΑΝΑ ΣΤΑΥΡΟΥ

Νοσταλγία

Δόσε μου την ανάμνηση του πράσινου δρόμου
Το σπίτι με το κόκκινο φῶς
Τὰ παλληκάρια που χόρευαν

Οί ἀράχνες ἔφραξαν τὰ παράθυρα
Γέμισαν σκόνη τὰ βιβλία

Τη θύμησή σου δόσε μου
Γιατί ἔμεινε γυμνὸ τὸ χαιρε

"Υδρα 1910

Μητέρα
Φορούσες τὸ τριανταφυλλί σου φόρεμα
Στὸ δρόμο του βουνοῦ πρὸς τὴ θάλασσα
Στὸ νησί τῆς πατρίδας

Μ' ἄσπρα τριαντάφυλλα σὰ χέρια σου
Μ' ἄσπρα πουλιά στὸν οὐρανὸ
Μ' ἄσπρα πανιά στὴ θάλασσα
Σὲ ξαναβλέπω

Ἡ φίλιά μας εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τότε
Σὲ μιὰ ζωὴ χωρὶς τὸ θάνατο
Μ' ἄσπρα πανιά μ' ἄσπρα πουλιά μ' ἄσπρα τριαντάφυλλα
Μὲ φόρεμα τριανταφυλλί

Ἐξοχικό ὄνειρο

Οἱ ἐλιές διψοῦσαν μάταια νιότη
 Εἶχαν γεμίσει τὰ χέρια ἀπὸ φῶς τοῦ πεύκου
 Ἄνοιχτε πόρτες καὶ παράθυρα
 Εἶναι ἡ στερνὴ νύχτα τῆς γῆς ὅπως ἡ πρώτη

Χαρούμενοι τάφοι
 Ἡ σελήνη διαθάζει τὶς ἐπιγραφές σας
 Φόρεσε τὰ ματογυάλια τῆς
 Γιατὶ ἡ ἀπόσταση εἶναι μεγάλη

Θὰ κοιμηθοῦμε σὲ λίγο
 Ἄγκαλιασμένοι

Ἀθανασία

Ἄν ἔχεις πεθάνει θὰ σ' ἔχει ξεχάσει ἡ μητέρα σου
 Ἄν σ' εἶχα ἀγαπήσει θὰ σ' εἶχα ξεχάσει κ' ἐγώ

Ἡ στιγμή γίνηκε εὐθεῖα μέσα στοῦ χρόνου
 Βέλος μέσ' στὴν καρδιά μου
 Βελόνα πού κεντάει τὴ μνήμη

Τὸ χέρι σου λάμπει στὴ νύχτα σημαία τοῦ κόσμου

Παραίσθηση

Πόδια γιὰ νὰ δεχτοῦν τὰ φιλιὰ τῶν νερῶν καὶ τὰ δικά μου
 Σκονισμένα ἀπὸ τὸ χορὸ
 Κοιμήθηκαν γυμνά μέσα στὴ χούφτα μου
 Γὰ μελαχροινὰ δίδυμα
 Κι ὅταν ξημέρωσε
 Σημάδι δὲν ἔμεινε στὸ χόρτο πού πάτησαν
 Γιὰ νὰ μοῦ δείξει τὸ δρόμο πού πήρανε

Φαῦνοι

Θὰ χορέψουμε στὸ φῶς τῶν ἄστρων
 Θὰ τρέξουμε ξυπόλητοι στὴν ἀσφαλτο τοῦ δρόμου στὰ φῶτα
 τῶν αὐτοκινήτων πού θᾶρχονται
 Θὰ κοιμηθοῦμε στὰ ψηλὰ χόρτα κοντὰ στοὺς θατράχους
 Θὰ μείνουμε μόνοι
 Ἐπειτα θᾶρθουν τὰ φιλήματα νὰ κλείσουνε τὰ μάτια μας
 Τὰ χέρια θὰ ἐνώσουμε στὸν ὕπνο
 Καὶ τὸ πρωὶ θὰ ξυπνήσουμε πεθαμένοι

Ἑαρινό

Ξαναγύρισαν οἱ γαλάζιες βροχές
 Τὰ τρεμουλιάρικα δάχτυλα τῶν δέντρων
 Πλέκουν μὲ τὴ σκιά κεντήματα
 Στὰ μάρμαρα τῶν τάφων.

Ζυγώνει τὸ Πάσχα
 Τὸ μαρτυροῦν τὰ ρόδα πού ἀνασταίνονται
 Τὸ μαρτυράει ἡ ἀγάπη πού ξαναγυρίζει
 Ἄπο τὴν ἐξορία στὴν καρδιά μας
 Τὸ μαρτυράει τὸ καινούργιο φῶς.

Ἐλα ἔραστή μου Μάϊε
 Ἀκόλουθε βασιλικὲ
 Κομπὲ χαριτωμένε ἱππότη
 Ἐλα μὲ τὸ λεπτὸ σπαθὶ σου γιὰ νὰ σκίσεις
 Τὸν πέπλο πού τυλίγει
 Τὸ χειμωνιάτικο ὄνειρό μου.

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΤΟ ΑΡΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ

Φθινόπωρο. Τὰ φύλλα τῆς μεγάλης λεύκας, πού ἔξω ἀπ' τὸ μικρὸ καὶ παλιὸ καφενεῖο ἦτανε, σὲ κάθε φύσημα τοῦ ἀνέμου πέφτανε τόνα κοντὰ στ' ἄλλο. Σὰ χτυπημένα πουλιὰ κατέβαιναν κι' ἀπλωνόντουσαν στὸ χῶμα κοντὰ καὶ γύρο ἀπ' τὴν παρέα τῶν γερόντων, πού μελαγχολικὰ καθόταν ἀπὸ κάτω.

Καὶ ὁ γέρο καθηγητῆς δὲν ἔπαυε νὰ λέει κάθε τόσο, μὲ ἕναν τόνο ἠθοποιοῦ παλιοῦ, ὅταν ἔβλεπε τὰ φύλλα νὰ πέφτουν:

— Χειμῶνας ἔφτασε καὶ τὸ δάσος τῶν φύλλων ἀραιώνει, ἀραιώνει!...

Κι' αὐτοὶ οἱ γέροι, διάφοροι γέροι, κτηματίες, συνταξιούχοι, ἔμποροι, μεγάλοι καὶ μικροὶ στὴ θέση, πού ἡ ἡλικία τοὺς ἐπέτρεψε καὶ ἄλλους ἀνάγκασε, νὰ καταταχθοῦν στὸ τάγμα τῶν γερόντων, τ' ἄκουαν καὶ κουνούσαν μελαγχολικὰ τὸ κεφάλι.

Σὲ μερικῶν μάλιστα τὰ μάτια δάκρυ ἔκανε νὰ φανεῖ.

— Ἀλλοίμονον, εἶπε κάποιος ἀπ' αὐτοῦς, πού ἡ γωνιά τῶν ματιῶν του ἦταν ὑγρή.

— Ἔ, εἶπε ἕνας πρῶην δικαστῆς, ἐμεῖς εἴμαστε σὰν καταδικασμένοι! Τώρα θὰ ἐκτελεσθεῖ ὁ ἕνας, ὕστερα ὁ ἄλλος!

— Ἔτσι εἶναι, εἶπε κι ἕνας πρῶην ζωέμπορος. Μὰ ἐμένα μοῦ φαίνεται, πὼς μοιάζουμε καὶ σὰν τὰ πρόβατα, σὰν τὰ θώδια, πού πολλὰ συντρόφια τοὺς ἔχουνε σφαχτεῖ, κι' αὐτὰ περιμένουν ὥρα τὴν ὥρα, τὸ χέρι τοῦ σφαχτη καὶ σύρει κάποιο γιὰ νὰ τὸ σφάζει!...

— Κι' ἔτσι εἶναι, κι' ἔτσι, εἶπαν πολλοί.

— Κι' ἔτσι καὶ μεῖς! Χειμῶνας ἔφτασε καὶ τὸ δάσος τῶν φύλλων ἀραιώνει, ἀραιώνει!... Ξανάπε πάλι ὁ πρῶην καθηγητῆς τὸ δικό του.

— Καὶ νὰ δοῦμε, εἶπε μὲ τὸ νοῦ του ἕνας χοντρός κτηματίας, ποῖο φύλλο θά'νε τὸ τελευταῖο!... Κράτα, Μῆτσο μου, κράτα!...

— Ἔ, ἔκανε ἕνας πρῶην βιβλιοπώλης, ἀφοῦ σκέφτηκε λίγο, θὰ πάψουν τὰ θάσασα!...

— Μὰ θὰ πάψουν; τὸν ρώτησε ἕνας πρῶην δημοσιογράφος, ἢ θ' ἀρχίσουν ἄλλα;

— Ἄ, ναὶ δὲν ἀποκλείεται!...

Τὰ φύλλα τῆς λεύκας ἐξακολουθοῦσαν νὰ πέφτουν σὲ κάθε

φύσημα τοῦ ἀνέμου σὰν πουλιὰ χτυπημένα ἀπὸ βόλι!...

— Ὁ Κώστας Κωστάκης δὲ μᾶς φάνηκε ἀκόμα, εἶπε ἕνας πρῶην εἰσαγγελέας.

— Ναί, μὰ αὐτὸς ἅμα δὲν πάει νὰ τελειώσει τὸ φθινόπωρο, δὲν τὸ κουνᾷ ἀπ' τὴν ἐξοχή!... Κάθεται κεῖ στὴ θίλλα του μὲ τὴ γυναίκα του, τὰ παιδιὰ του τοὺς γαμπρούς του. Τί ἀνάγκη ἔχει!...

— Τὰ ἐμπορικὰ του καταστήματα ποιὸς τὰ διευθύνει;...

— Ὁ πρῶτος γυιὸς του..

— Χρῆμα, χρῆμα!...

— Χρῆμα λέει!... ἄπειρο!

— Μὰ δὲ μοῦ λέτε; Ὁ Φοράνης γιατί δὲν φάνηκε σήμερα; ρώτησε ἄλλος γέρος.

— Οὐμ..

— Μήπως εἶναι ἄρρωστος;...

— Ὅλα δυνατὰ!...

— Ἄ, νά, νάτος!... αὐτὸς δὲν εἶναι;...

— Ναί, ναί!...

Καὶ οἱ γέροι στραφήκανε νὰ δοῦνε κρατώντας ὅλοι τὰ γυαλιὰ τους!...

— Αὐτὸς εἶναι!... Εἶναι ὅμως κι' ἕνας ἄλλος μαζί του, πίσω του!...

— Ναί, ναί!...

— Βρέ!.. ἔκανε ὁ χοντρός κτηματίας. Αὐτὸς!... Χρόνια καὶ χρόνια εἶχα νὰ τὸν δῶ! Βρέ!...

— Πῶ, πῶ!... ἔκανε ἄλλος, τώρα πού τὸν εἶδα τὸν θυμήθηκα!... Μὲ τίς γκαίτες, τὸ ἐπανωφόρι, τὸ ἴδιο χρῶμα, τὸ καπέλλο!...

Ὁ Φοράνης πλησίασε μὲ τὸν ἡλικιωμένο πού φοροῦσε τίς γκαίτες.

— Ὅλα γνωστὰ πρόσωπα! εἶπε αὐτὸς κυττάζοντας τοὺς γέρους.

— Ὁ κύριος Μουσοῦλης, εἶπε ὁ Φοράνης.

Καὶ ἄρχισε ὕστερα νὰ λέει τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ἐπαγγέλματα τῶν ἄλλων!...

* * *

Ἀπὸ χρόνια ὁ Μουσοῦλης εἶχε ἐγκαταλείψει τὴν Ἀθήνα κι'

έμενε με τη μάνα του στο Νέο Φάληρο. Σπάνια ν' ανέβει στην Αθήνα.

"Έμεναν σ' ένα σπίτι δικό τους, πού άλλοτε πήγαιναν μόνο το καλοκαίρι.

"Ένα παιδί είχε μόνο ή κυρία Μουσουλή το Γιώργο. Βρέφος ήταν αυτός, πού ο πατέρας του πέθανε. Και ή μάνα του, αν και μπορούσε να ξρθει σε δεύτερο γάμο, προτίμησε να άφοσιωθεί στο μεγάλομα και στην άνατροφή του γιου της.

"Αν και είχε σπουδάσει ο Μουσουλής καλά, δέν εργαζόταν. Του έφθαναν ό,τι είχε. Κάποια άγάπη άτυχη τον έκανε να μη θέλει να εργαστεί. Και γιατί να εργάζεται;... Είχε άποφασίσει να μην παντρευτεί. Και τ'όχε πεί και καθαρά στη μάνα του πού τον έβίαζε να πάρει μιá γυναίκα, όπως του τ'όλεγε.

"Έμενε με τη μάνα του κι' έτρωγε μαζί της μεσημέρι, θράδυ. Σπάνια να λείψει. Κάθε μέρα τά ίδια, τά ίδια, αλλά δέν τά θαρνώταν. "Ισα-ισα πολλές φορές τρώμαζε μη χαθούν αυτά. Και τά χρόνια περνώσαν.

Ξαφνικά μιá μέρα αφήνουν, νοικιάζουν το σπίτι των Αθηνών και φεύγουν χειμώνα και πάνε στο Φάληρο.

"Εκεί τήν ίδια ζωή. Αυτός διάβαζε περισσότερο εκεί. Και τις νύχτες διάβαζε πολλά και στη μάνα του, όσα έκρινε πως θα τήν εύχαριστούσαν.

Και ο καιρός περνώσε έτσι. Και είχαν πάντα τις ίδιες ύπηρέτριες γερασμένες.

Αυτός έτρώμαζε, έτρώμαζε πολλές φορές, πού έβλεπε τη μάνα του γερασμένη πολύ και νάχει χάσει τη γρηγοράδα της.

Κι' αυτός όμως άσπριζε, γερνώσε. Κι' έπιανε τη μάνα του να τον κυττάζει...

"Έτσι έπεθύμησε μιá μέρα, πάλι τήν Αθήνα. Και πήγαν. Πήγαν πάλι στο παλιό το σπίτι, κι' έβαλαν τά πράγματα, όπως τάχαν τότε. Κι' έπεθύμησαν ναρχίσουν τήν παλιά ζωή...

Πέρασαν ακόμα χρόνια έτσι. Χωρίς να γίνει άλλαγή καμμιά. Να περνούν όπως μιá φορά κι' έναν καιρό. Η μάνα έφθασε στα ένενήντα. Κρατιώταν όμως καλά. Και σά να μην ήθελε να χαθε μήν αφήσει το γιού της μόνο. Κείνος όμως τρώμαζε και περίμενε το μοιραίο. Κι' αυτό ήρθε μιá μέρα ξαφνικά.

Μόνος στο σπίτι. Καμμιά ύπηρέτρια δέν έδιωξε. "Έπαψε όμως να τρώει στην τραπεζαρία κι' έτρωγε σ' ένα μικρό δωμάτιο δίπλα

στο μαγειριό. Λύπη, λύπη τον έσφιγγε. Μά ήταν γέρος πειά κι' αυτός.

Κι' άκουε πως πέθανε ο ένας γνωστός του, ο άλλος. Πέθαιναν φίλοι του, άνθρωποι πούχε διασκεδάσει, είχε γλεντήσει κάποτε σε παλιές εποχές...

Κι' έπειτα στο δρόμο δέν έβλεπε πειά κανένα γνωστό, δέν συναντούσε φίλο του. Και στο δρόμο τώρα, όταν έβλεπε κανέναν γνωστο παλιό πρόσωπο, το κύτταζε και ζητούσε άφορμή να μιλήσουν. Και μιλούσαν.

"Ηξεραν τά ίδια πράγματα σά νάταν μαζί, μαζί να τάβλεπαν τόσα χρόνια, και ως μη γνωρίζοντουςαν καθόλου

Κι' έτσι μιá μέρα άπάντησε το Φοράνη και μίλησαν. Και ο Φοράνης έπειτα τον όδήγησε να γνωριστεί και με άλλους παλιούς, στο καφενείο του γέρο Βολάτση...

Το καφενείο αυτό ήταν σε μιá μικρή πλατεία συνοικίας παλιάς, άλλ' απόμακρης μιá φορά, και με λιγοστά τότε σπίτια. Σ' αυτό από αρκετά χρόνια μαζεύονταν πολλοί συνταξιούχοι και κοντά σ' αυτούς άλλοι περασμένης ηλικίας. Και σιγά-σιγά, έγινε το καφενείο, καφενείο των γερόντων, πού νέοι δέν πλησίαζαν, δέν πήγαιναν να καθίσουν. Κι' αν κάποτε κατά λάθος, πήγαιναν θα έπιναν τον καφέ τους ή ό,τι άλλο, σιγά όμιλώντας, χωρίς γέλια και θόρυβο. Το θόρυβο τον έκαναν οι γέροι, πού άλλοτε, όταν ήταν κακοκαιρία έμεναν μέσα, κι' άλλοτε, στις καλοκαιριές, έξω και κάτω απ' τη μεγάλη γιγάντια λεύκα, πούχε φυτέψει με τά χέρια του ο πατέρας του ιδιοκτήτη του καφενείου, όταν γεννήθηκε ο γιός του. Τότε εκεί ήταν ένα μεγάλο περιβόλι με στέρνα, με μαγκάνι πού το γύριζε για να ποτίζει ένας ψωραλέος γάιδαρος...

Ο Μουσουλής αισθανόταν εύχαρίστηση παράξενη με κάτι πένθημο, πού θρισκόταν κοντά σε παλιούς, σε ανθρώπους τής εποχής του, στα άπομεινάρια της. "Όλα σχεδόν τά πρόσωπά τους του ήταν γνωστά. Τάβλεπε τότε να κυκλοφορούν παντού, στους κεντρικούς δρόμους, στα καφενεία, στις μπύρες. Και του φαινόταν κάποτε σά νάχε γίνει κάποια νεκρανάσταση και είχαν όγει στη μέση αυτά τά πρόσωπα.

Και με θαριά καρδιά τους άφηνε, άφηνε το καφενείο για να

πάει στο σπίτι του. "Ω, αν έζουσε ή μάνα του ! Μά αν έζουσε δέ θά πήγαινε, θά καθόταν κοντά της...

Οί γηραλέες ύπνρέτριες τόν περιμέναν. Φώς εΐχε τó μικρό δωμάτιο πού έτρωγε, φώς τó μαγεριό, ó διάδρομος καί ή σάλα άκόμα. Σκοτεινή όμως ή τραπεζαρία, καί τó δωμάτιο τής μάνας του κλειστό.

— Δέ θά φάτε ; τόν ρωτούσαν οί ύπνρέτριες.

— "Όχι, κάτι τσίμπησα καί μούκοψε τήν όρεξη...

— Τί κρίμα !... Καί σάς εΐχαμε άπόψε ένα έξοχο φαΐ !... Σάς εΐχαμε...

— Ναι, ώραίο, μά δέν πειράζει...

Καί άφού καθόταν λίγο καί μιλούσε μέ τις ύπνρέτριες, πα-
πνίζοντας, πήγαινε νά κοιμηθεί.

* *

Ή παρέα του κάποτε κοτσομπολούσε. Καί κοτσομπολούσε όλο για παλιούς ποτέ για νέους. Για νέους δέ μιλούσαν ποτέ σά νά μñν ύπñρχαν αυτοί. Κ' έλεγαν πολλά για άνθρώπους, πού ήταν ξακουστοί μιá φορά, για γυναίκες πού έκανε κρότο ή έμμορφιά τους τότε.

— Μωρέ παιδιά, θυμώσατε τήν Παυλίνα του Κοντολούη;

— "Α, ά !.. Καί ποιός δέ τή θυμάται !.. Μά τί ώραία γυναίκα ήταν !..

— Μωρέ τί σωμα, τί σωμα !... Κ' ένα πρόσωπο !...

— Βρέ παιδιά, τί νά σάς πω !... Έγώ τήν είδα γυμνή, κατά-
γυμνη αυτή !..

— "Ελα !..

— Τώρα θά μάς πεις...

— Μά άκούστε νά σάς πω πώς... Έγώ εΐμουν νεαρός καί πή-
γαινα στήν τετάρτη του Γυμνασίου. Καθόμαστε τότε, στήν όδόν Πινακοτών σ' ένα σπίτι ψηλό, στο ίσόγειο. Εΐχε μιá μπασιά άπ' τó δρόμο καί για τά τρία πατώματα. Στο δεύτερο πάτωμα καθό-
ταν ή Καλυψώ...

— "Α, ναι, έτσι τή λέγανε !...

— Ήταν παντρεμένη άλλά δέν έκανε παιδιά. Ναι... Έγώ
εΐχα άκούσει νά λένε άπ' τή μάνα μου πού μιλούσε μ άλλες γυ-
ναίκες, πώς κοιμώταν γυμνή, κατάγυμνη ! γιατί έλεγε πώς αυτό
ήταν καλό, ήταν ύγιεινό !...

Καί γίνεται μιá μέρα, πού λέτε ένας σεισμός τρικούβερτος.

Ήταν πρωί. "Όλοι όπου φύγει, φύγει στήν αύλή κι' έξω. Καί νά
πάνω σ' αυτό καί παρουσιάζεται καί ή Καλυψώ κατάγυμνη στή
μέση !...

Έμένα μούφυγε μέ μιás ó φόβος του σεισμού μπροστά στο νέο
σεισμό πού μούρθε...

"Όλοι έλεγαν καί για παλιούς έρωτές τους, έπεισόδια έρωτι-
κά δικά τους καί ξένα.

Καί εΐπε μιá θραδυά καί ó Μουσουλής έναν έρωτά του. Μά
αυτός του ήταν ó πρώτος καί τελευταίος. "Άλλον δέν εΐχε κάνει...

Τήν εΐχε άγαπήσει άπό μικρή, άπ' τόν καιρό πού πήγαινε αυ-
τή σχολείο. Αυτός ήταν στήν τρίτη του γυμνασίου. Κάθε μέρα τήν
έβλεπε. Τήν περίμενε στήν πλατεία του Κουμουντούρου πού θά
περνούσε.

"Άλλ' ήρθε ή μέρα πού τήν έπαψαν οί γονείς της άπ' τó σχο-
λείο. Εΐχε μεγαλώσει. Αυτός τότε σπούδαζε για αρχιτέκτονας.
"Άρχισε νά περνά άπ' τó σπίτι της. "Άλλά μέ δυσκολία τήν έβλε-
πε. Ή μάνα του τξερε. Καί τόν συμβούλεψε νά τή ζητήσει. Κι'
έτσι έγινε. "Άλλ' οί γονείς της του άπάντησαν πώς αυτός δέν εΐχε
καμμιá θέση καί ήταν καί άγουρος άκόμα. Μ' αυτή τή λέξη. "Ε-
παθε τότε μελαγχολία δυνατή καί ή μάνα του φοβισμένη τόν έ-
στειλε στο έξωτερικό νά εξακολουθήσει τις σπουδές του.

"Έκανε τρία χρόνια εκεί. Καί όταν επέστρεψε μέ έλπίδα, πώς
δέ θά του τήν άρηθούν, έμαθε πώς τήν εΐχαν παντρέψει.

"Έμαθε καί πώς αυτή εΐχε άντισταθεί, έκλαψε, εδάρθηκε, άλλ'
οί γονείς της δέν άκουγαν άπό τέτοια καί τήν πάντρεψαν. Τής
έδωσαν έναν πλούσιο έμπορο ύφασμάτων...

— Καί πώς λεγόταν ; τόν ρώτησαν οί γέροι.

— "Α, άστε το τόνομά του...

— "Όπως θές...

* *

"Όταν ήταν καλή μέρα έβγαίνουν όλοι μαζί νά περπατήσουν.
Καί σέ όλο τó διάστημα του περιπάτου ήταν όλο ευθυμία. Γελοού-
σαν, έλεγαν άστεία. Καί του Μουσουλή του θύμιζε τις εκδρομές
πού έκανε μέ συμμαθητές του...

* *

Συχνά ή παρέα μελαγχολούσε κλεισμένη στο καφεείο. "Ε-
πεφτε σέ σκέψεις. "Άλλ' αυτό θά χανόταν στήν εμφάνιση μεζέ-
δων καί κρασιού πού διέταζε ó Μουσουλής.

Είχε παρατηρήσει όμως ο Μουσουλής πώς όλοι με άνυπομονησία περίμεναν ένα γέροντα, που χαϊδευτικά τον έλεγαν Κώστα, Κωστάκη. Ποιός ήταν αυτός ; Ούτε ρώτησε. Θάταν όμως κάποιος πολύ πλούσιος...

Είχαν πέσει πειά όλα τὰ φύλλα τῆς λεύκας, όταν ένα απόγευμα, που καθόντουσαν κλεισμένοι στο καφενείο, να και μπαίνει ένας χοντρός γέρος...

— "Ω, ω!... φώναξαν τότε όλοι με χαρά. Καλώς τον καλώς τον !...

Και ἡ παρέα τὸν σύστησε στὸ Μουσουλή :

— Ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Μπαγιάννης μεγαλέμπορος...

Τὴν ἄλλη ἑβδομάδα ἡ παρέα τῶν γερόντων μάταια περίμενε τὴν ἐμφάνιση τοῦ Μουσουλή. Αὐτὸς δὲν ξαναφάνηκε πειά ἐκεῖ...

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ὁ ψίδυρος τοῦ πειρασμοῦ

Βάλληκα νὰ δαμάσω τὰ ἐσώτατα τοῦ ἀνθρώπου·
(ἀλλὰ εἶναι τοῦτο πράξη, πού μάχεται τὴν φύση.)
Ἰδρύθη ἐντός μου Πίστη, πού αὐτὸ μὲ συμβουλεύει,
μὰ ἔλα πού βασιλεύει ἐντός μου ἡ ἀρραγῆς
ροπή πρὸς τὸν Κανόνα πού κυριαρχεῖ τῆς γῆς.
Ἐντεῦθεν ἦρθε ἡ Πάλη πού διορθωμὸ δὲν ἔχει,
Πάλη θαρειά, μού σβύνει τὴν μέθη τῆς Ζωῆς.
Νὰ πολεμᾶς τὸν Λύκο πού δέξυνη τις αἰσθήσεις,
σοῦ φέρνει τοὺς ἰλίγγους, πού εἶνε κεντρί τῆς Ζωῆς.
Ἄλλὰ τῶν Φαντασμάτων καὶ τῶν Σκιῶν τὰ νύχια
πού σὲ καθυποτάσσουν καὶ γίνεσαι ὁ Εὐνοῦχος
στὸν διάκοσμο πλουσίας τριγύρω σου χλυδῆς,
—μαραίνουν καὶ τὴν ζωὴ σου, μαραίνουν καὶ τὴν πίστη,
μαραίνουν καὶ τὴν βούληση πρὸς τὸ ἓνα νὰ ταχθῆς
καὶ τὸ ἄλλο ν' ἀγνοήσης τῆς Ἀσταθείας μανδηλι
σκέπει τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ σὲ καταδικάζει
νὰ παίξης ἐφεξῆς σου ἄκαιρη Τυφλομύγα
καὶ ἄλλα κακὰ μεγάλα συνεπακολουθοῦνε,
ὑπουλες σκέψεις, ἄθλιοι συμβιβασμοί, ὅλα πτώσεις
πού σ' ἐξανδραποδίζουν καὶ σέρνεσαι γελοῖος
στὸν Θρίαμβο μιᾶς ιδέας, πού δείχθηκες ἀνάξιος
ν' ἀποδεχθῆς ἀκέραιαν ἢ νὰ πῆν ἀπορρίψης.

Ἄνίσως καὶ καθόμουν ἐδῶ νὰ συνταιριάξω
τὰ ὄσα διεστῶτα ὡς τώρα μὲ πότισαν φαρμάκι !
Ἄνίσως καὶ τὰ Μύχια κάπως τὰ θεοποιούσα
καὶ τ' Ἀπαγορευμένα, τοὺς εὔρισκα ἀτραπὸ,
ὅπου θὰ συναντοῦσαν τὴν εὐλογία τοῦ Νόμου,
τὴν συγκατάθεσή του καὶ τῆς Περιστερᾶς
τὸ ἀγλάισμα, τὴν κατάφασην. "Ὅχι πειά τὴν συγγνώμη !
Τὴν ταπεινὴ συγγνώμη! Τὴν ἀέννησιν συγγνώμη!

Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ

ΦΟΒΙΣΜΕΝΑ ΠΟΥΛΙΑ

“Α... όχι αυτός ο διαολεμένος τμηματάρχης με το παχύ πρι-
σγούλι και την γυαλιστερή φαλάκρα, ήταν σίγουρο πώς θα γι-
νότανε μια μέρα ή αιτία του κακού... Τόν είχε πάρει απ’ την ανά-
ποδη... “Ολως διόλου απ’ την αντίθετη όψη... “Ελεγε πώς ήταν
πολύ «φιλοπεριεργος», πώς έχωνε τη μύτη του παντού, και ταρα-
ζότανε ολάκαιρος, όταν παρουσιαζότανε ξαφνικά μπροστά του...

— Δέ μπορεί — μουρμούριζε, και τὰ μάτια του θόλωναν, έ-
παιρναν μιάν έκφραση θυμού — νά συνεχίζεται αυτή ή ιστορία.
“Οχι δέ μπορεί...

“Ετσι, κάθισε και τᾶπε στον Γενικό διευθυντή της Έταιρίας.
Τούδωσε «λεπτομερή» αναφορά. Τό πώς δηλαδή, δέ γινόταν λό-
γος εκεί μέσα, πού νά μή κινούσε την προσοχή του, μια προσοχή
πολύ «ύποπτη», και την άλλη μέρα, πρωί-πρωί, μόλις πήγε στο
γραφείο του σέρβιραν τὸ πασσαπόρτι του...

— “Ενα έγγραφο ἀπὸ τὴ διεύθυνση... Βάλε μιὰ ὑπογραφή σ’
ἐτούτη τὴν ἀράδα...

Σέ πιδιά ἀράδα ;... “Ετρεμε τὸ χέρι του, και τὰ γόνατά του
λύγιζαν, θάραιναν... Τῶνοιωθε πὼς ἦταν ἔτοιμος νά σωριαστεί κά-
τω στὸ πλακόστρωτο...

“Ωρες τὸ πασπάτευε στὰ χέρια του... Διάβαζε τὸ πανόγραμ-
μα, τὸ ξαναδιάβαζε και δέ πίστευε σ’ αὐτὰ τὰ δαχτυλογραφημέ-
να γράμματα πού χοροπηδοῦσαν μπρός στὰ μάτια του... Νόμιζε
πὼς ἦταν ψέμματα. Πὼς κάποιος τοῦχε σχεδιάσει αὐτὴν τὴν κω-
μωδία, μιὰ φάρσα, ἔτσι γιὰ νά γελάσει σέ θάρος του, γιὰ ν’ ἀ-
στειευτεῖ, ὅπως συνέβαινε πολλές φορές μέσα στὰ γραφεῖα, λές
και τὸ ὑποκείμενό του ἦταν καμωμένο γιὰ τέτοια ἀστεῖα, και γύ-
ριζε τὸ κεφάλι του πίσω ἀπ’ τὰ κοντὰ ξύλινα χωρίσματα, στὴν
μεγάλη σάλα, ὅπου τὰ τραπέζια ἦταν ἀραδιαστά, ἔτοιμος ν’ ἀν-
τικρύσει ἕνα πρόσωπο νά κρυφογελάει, νά μισοκλείνει τὸ μάτι
του, νά τοῦ γνέφει κοροϊδευτικά, και νά ξεκαρδίζεται στὰ γέλια...

“Αδικα ὅμως. Οἱ ἄλλοι ὑπάλληλοι ἦταν σκυμμένοι στὴ δου-
λειά τους, λές κ’ εἶχαν πέσει με τὰ μοῦτρα στὸ γράψιμο ἐκεῖνο
τὸ πρωῖ, κί ἄκουγε μοναχὸς τίς γραφομηχανές πού δούλευαν ρυ-
θμικά — ἕνα συνεχές κί ἐκνευριστικὸ τὰκ-τὰκ — κί αὐτοὺς πού
ὑπαγόρευαν τὰ διάφορα κείμενα πλάι στίς κοπέλλες... “Αν τὸν

αὐτοῦσες ἐκείνη τὴν ὥρα, εἶχε ὀλότελα ἀλλαγμένη τὴν ὄψη... Τὸ
μουσούδι του — εἶχε μιὰ φάτσα σωστὴ καρικατούρα, τριγωνικὸ
πρόσωπο, πλατσουκωτὴ μύτη — σιγότερε, και τὰ μάτια του, τὰ
μικρὰ γουρλωτὰ μάτια, εἶχαν μιὰ έκφραση πού σου σπάραζε τὴν
καρδιά...

Τέλος πήρε τὴν ἀπόφαση, και τ’ ἀνοίξε. “Ἦταν ἕνα ἔγγραφο
λιγόλογο, γραμμένο μ’ ὄλη τὴν εὐγένεια και τὴν τυπικότητα πού
ἐπιβάλλεται σέ τέτοιες περιστάσεις. “Αρχιζε με τίς λέξεις «μετὰ
λύπης ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν» και κατέληγε με τὴν ἀπόλυσή του...

“Ο Φώτης — αὐτὸ ἦταν τ’ ὄνομά του — τὸ διάβαζε κ’ ἡ καρ-
διά του χτυποῦσε δυνατὰ, τόσο δυνατὰ, πού πήγαινε νά ξεφύγει
ἀπὸ τὸ στήθος του...

“Οχι αὐτὸ, δέν ἦταν ἀλήθεια... Δέν μπορούσε νᾶταν ἀλήθεια...
Πέντε μῆνες εἶχε σ’ αὐτὴν τὴν ἐμπορικὴ ἔταιρία, και σ’ ὄλο τὸ
διάστημα, δέν εἶχε λείψει ποτέσ ἀπ’ τὴ δουλειά του. Πρῶτος πή-
γαινε, κί ἔφευγε τελευταῖος. Ξεροστάλιαζε στὰ πόδια του. “Ε-
τρεχε στίς ἀποθήκες, πήγαινε στὰ Τελωνεῖα, ἔκανε κάθ᾽ δουλειά
πού τοῦ ἀνέθεταν, και ποτέσ δέν εἶχε δείξει βαρυγκομία...

Οἱ ἄλλοι ὑπάλληλοι τῶλεγαν και τ’ ὁμολογοῦσαν. Δέ πρό-
φταινε κανεῖς ν’ ἀνοίξει τὸ στόμα του και στὸ λεπτὸ ἐκεῖνος ξε-
κινούσε ἀπ’ τὴ θέση του — μιὰ θέση στὸ πέρα θάθος τῆς μεγάλης
σάλας — και παρουσιαζότανε κοντὰ τους...

“Εστεκε τότες δίπλα στὸ ξύλινο χώρισμα και τὸ μουσούδι του
λές κί ὀσφραίνονταν τὸν ἀέρα. Παιγνίδιζαν τὰ μάτια του. Αὐτὰ
τὰ μάτια πού πολλές φορές εἶχαν κάτι μέσα τους, ὅμοιο με ἴμε-
ρцу ζώου, τανυζόντουσαν τ’ αὐτιά του, κί ἔδινε ὄλη του τὴν προ-
σοχή στὴν κουβέντα. Μιλιά δέν ἔβγαινε πού νά μή κινούσε τὴν ἔ-
γνοια του, λές και νοιαζότανε γιὰ ὅ,τι λεγόταν ἐκεῖ μέσα... “Αν
τύχαινε μάλιστα και σημειωνότανε κάποια ἔκτακτη κίνηση, πη-
γαινοερχότανε πού λέει ὁ λόγος ὁ διευθυντής, μίλαγε με τοὺς
τμηματάρχες, κί ἔπεφτε πάνω στὴν ὀμιλία τους τὸ βλέμμα κανε-
νὸς στὸ θάθος τῆς γωνιάς του, ὁ Φώτης ὀρθωνότανε ἀμέσως, σῦ-
λωνε τὰ μάτια του πρὸς τὸ μέρος τους, κ’ ὕστερα, ὅταν ξαναγύ-
ριζε ὁ διευθυντής στὸ γραφεῖο του, πήγαινε κοντὰ και προσπα-
θοῦσε νά μάθει ἂν εἶχε εἰπωθεῖ τίποτα πού νᾶχε σχέση με τὸ ἄτο-
μό του...

“Ανησυχούσε πάντα γιὰ τὴ θέση του... Κί ἄς κολοκοβότανε
στὴ δουλειά. Στὰ πήγαινε κί ἔλα, στὰ μέσα και στὰ ἔξω τοῦ

γραφείου. "Ηρεμη ανάσα δὲν ἔπαιρνε. Θυμόταν τὸ τί εἶχε περάσει παληότερα, σ' ὄλο ἐκεῖνο τὸ μεγάλο διάστημα πού εἶχε μείνει χωρίς δουλειά, τὶς στερήσεις τῆς φαιήλιας του — ξημεροβραδυαζότονε τότες ἢ γυναίκα του, μιὰ συμπαθητικὰ καὶ καλόβολη γυναικούλα, ἔλυωναν μέρα μὲ τὴ μέρα τὰ παιδιὰ του, δυὸ σγουρόμαλλα ἀγοράκια — κι' ἔτρεμε ἡ ψυχὴ του...

Νόμιζε — τί ἀλλόκοτη ἦταν ἐτούτη ἡ ιδέα — πὼς κάθε φορά πού γινόταν στὸ γραφεῖο μιὰ κουθέντα, πού ἔσκυβε κάποιος σ' αὐτὶ τοῦ τμηματάρχη του, καὶ πού ἔπεφτε ἡ ματιὰ τους πρὸς τὸ μέρος του, πὼς ὁ λόγος ἦτανε γιὰ τὸ ὑποκείμενό του, καὶ στριφογύριζε ἴσαμε τὴ στιγμή πού ψαχουλεύοντας τοὺς ἄλλους, βεβαιωνότανε πὼς δὲν εἶχε ἀναφερθεῖ τὸ δικό του ὄνομα...

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε Τάδε... Ἄλλά... ἄλλά... μήπως... Αἰστανόσουνα λύπηση πού τὸν ἔβλεπε, καθὼς περίμενε ἀνυπόμονα σὲ τέτοιες ὥρες τὴν ἀπάντηση. Ρωτοῦσε ἐκείνους πού τοῦδειχναν κάποια συμπάθεια, πού ἔνοιωθαν τὴν λαχτάρια πού τοῦ φούντωνε τὴν ψυχὴ, καὶ κρεμότανε ἀπ' τὰ χεῖλη τους... Κ' ὕστερα,, ὅταν ἄκουγε πὼς δὲν εἶχε εἰπωθεῖ τίποτα σχετικὸ μὲ τὸν ἑαυτό του, λύγιζε τὴ μέση του, ὑποκλινότανε, εὐχαριστοῦσε, καὶ ξαναγύριζε στὸ θάθος τῆς σάλας... Στὸ τραπέζι του.

"Εδειχνε τότες μιὰ χαρὰ πού ἀστραφε τὸ πρόσωπό του. Λάμπανε τὰ μάτια του, κ' ἡ γλῶσσα του, δὲν εἶχε σταματημό...

— Μάλιστα, κύριε τμηματάρχα...

— Στὸ λεφτό, κύριε Δεῖνα...

"Ὅλη του ἡ ἀνακούφιση, τὸ ἀναγάλλιασμα τῆς ψυχῆς του ἐκφραζότανε μὲ κάτι ἀσυνήθιστο. Μιὰ σβελλτοσύνη πού ἦτανε νὰ τὸν θαυμάσεις... Νὰ στέκεσαι καὶ νὰ τηρᾶς... Φτερά λὲς κι' ἀποχτούσανε τὰ πόδια του καὶ πετοῦσε.. Πήγαινε ἐδῶ, ἔτρεχε ἐκεῖ, κι' ἔμενες μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα μπροστὰ στὴν ἀκούραστη αὐτὴ γρηγοράδα...

Ὡς τόσο ὁ τμηματάρχης του — ἕνας σαρανταπεντάρης καλοζωισμένος ἄνδρας μὲ παχὺ πρισογούλι καὶ γυαλιστερὴ φαλάκρα—διόλου δὲν ἐχῶνευε ἐτούτη τὴν ἱστορία. Εἶχε πάρει ἀπ' τὴν ἀνάποδη τὸ Φῶτη. Τὸν ἔβλεπε πού παρουσιαζότανε ξαφνικὰ μπροστὰ του, πάνω σὲ καμμιά κουθέντα, καὶ μουρμούριζε... Φούσκωνε ἀπὸ θυμό...

Μάταια ἐκεῖνος ἔβαζε ζάχαρη, στὰ λόγια του—«Θέλετε τίποτε, κύριε Τμηματάρχα ;» — καὶ τοῦ μιλοῦσε μὲ μιὰ τέτοια γλύ-

κα πού οἱ ἄλλοι ὑπάλληλοι σήκωναν τὰ κεφάλια τους, καὶ τὸν κύτταζαν συμπαθητικὰ.

Τοῦ ἔρριχνε μιὰ αὐστηρὴ ματιὰ, ἕνα βλέμμα πού καρφωνόταν ἐπίμονα ἀπάνω του, καὶ δὲν ἔδινε ἀπόκριση...

Ὁ Φῶτης τότες ἔστεκε μερικὲς στιγμὲς δίπλα στὸ χάρισμα τοῦ γραφείου ταλαντευότανε στὰ πόδια του, κι' ἔπειτα ξαναγύριζε στὸ τραπεζάκι του, συμμαζευότανε σὰ φοβισμένο πουλί, κι' ἔμενε σκεπτικὸς κι' ἀμίλητος ἴσαμε τὸ θράδυ...

Ἦταν τέτοια ἡ ταραχὴ του ὕστερα ἀπὸ κάθε παρόμοιο περιστατικὸ, πού τοῦ φώναζαν, κι' ἔκανε σὰ νάχε χάσει τὰ νερά του... Ἄναστέναζε θαθεῖα, κύτταζε ἀφηρημένα, καὶ σοῦδινε τὴν ἐντύπωση πὼς κάπου πολὺ μακριὰ ταξίδευε ὁ νοῦς του...

Ἄναλυνε μέσα του, τὸ βλέμμα τοῦ τμηματάρχης του... Ζύγιζε τὸ μουρμούρισμά του, τὴ γκριμάτσα του, τὸ σοῦφρωμα τῶν χεῖλιῶν του, καὶ φανταζότανε κιόλας πὼς ἦταν ἀπολυμένος... Πὼς γύριζε στὸ σπίτι του χωρίς δουλειά, πὼς ἔβλεπε τὴ γυναικούλα του ν' ἀντικρύζει τὴν ταραγμένη του ὄψη, καὶ νὰ χλωμαίνει... Τὰ παιδάκια του — αὐτὰ τὰ δυὸ σγουρόμαλλα ἀγοράκια πού ἦταν χαρὰ κι' ἐλπίδα στὸ θιό του — νὰ τόνε περιτριγυρίζουνε ἀνύποπτα, μὲ χαρούμενα ξεφωνητὰ, κι' αὐτὸς νὰ μένει βουβός, μὲ κλειστά τὰ χεῖλη σὰ νάχε σβύσει μέσα του ὀλότελα ἡ ζωὴ...

"Α... ὄχι. Αὐτὸς ὁ κύριος τμηματάρχης φαινότανε πὼς θὰ γινόταν μιὰ μέρα ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ... Τὸν εἶχε πάρει ἀπ' τὴν ἀνάποδη... "Ελεγε πὼς ἦταν πολὺ «φιλοπεριεργος» πὼς ἔχωνε τὴ μύτη του παντοῦ, καὶ ταραζότανε ὀλάκαιρος, νεύριαζε, θύμωνε, ὅταν ἀντίκρυζε τὴν μούρη του ξαφνικὰ μπροστὰ του...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΕΒΑΝΤΑΣ

Ὁ πόνος ἦρθε, μιά βραδιά

Ὁ Πόνος ἦρθε, μιά βραδυά,
νά μοῦ σκοτώσει τὴν καρδιά
(γυρίζει πάντα τὶς βραδιές,
γιὰ νὰ σκοτώνει τὶς καρδιές).

Περνοῦσε τάχα, — κι' ἐπειδὴ
δὲν εἶχα θάνατι τὸ κλειδί,
κ' ἡ πόρτα δὲν ἦταν κλειστή,
μπήκε σιγά, σὺν τὸν ληστή...

— Παλιέ μου φίλε, πῶς ἐδῶ ;
— Μπήκα μονάχα νὰ σέ δῶ
θὰ κάτω νὰ ξεκουραστώ,
μοῦ λέει μὲ μούτρο γελαστό.

(γιατὶ κι' ὁ Πόνος, ποῦ καὶ ποῦ,
γιὰ χάρη κάποιου τοῦ σκοποῦ,
μὴν τύχη κι' ἄξαφνα πιαστεῖ,
παίρνει μιὰν ὄψη γελαστή).

— Καλέ μου φίλε, νὰ σοῦ πῶ,
θαρρῶ μαντεύω τὸ σκοπό·
κι' ἐνόσω νοιώθω τὸ σκοπό,
τὸ μυστικὸ μου θὰ στὸ πῶ.

Φύγε, λοιπόν, ἀπ' ἀντικρῦ,
γιατ' ἡ καρδιά μου εἶναι νεκρή,
—κι' ὅσο γερός καὶ νὰ φανεῖς,
δὲν τὴ σκοτώνει πιά κανεὶς...

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

ΝΕΟΙ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ

ΕΝΑ ΕΙΚΟΣΙΤΕΤΡΑΩΡΟ ΚΑΠΟΙΟΥ

— Ξημέρωσε, Παναγιώτη...

— Καλά, σηκώνομαι.

Σχεδὸν νύχτα. Τὰ σκοτάδια κρατοῦσαν ἀκόμα καλὰ τὴ θέση
τοῦς στὸν κόσμον — καὶ μέσα στὴν κάμαρα πυκνά-πυκνά. Κάποιον
φῶς ἄρχισε νὰ πλανιέται δειλὸ καὶ φοβισμένο — προάγγελος τῆς
καινούργιας μέρας. Ὁ Παναγιώτης τέντωσε στὸ κρεβάτι τὰ χέ-
ρια του. Κύτταξε τὴ γυναίκα του ποῦ ντυνότανε.

— Ψυχρίτσα, ἔ;

— Φθινόπωρο...

Ἐκρυσσε πάλι τὰ χέρια του στὰ σκεπάσματα. Ἡ ζέστα εἶχε
ὑποχωρήσει. Ὁ Σεπτέμβρης κόντευε νὰ τελειώσει. Στὶς ἀρχές
του ἔφκιανε μιὰ ὁμορφὴ ψύχρα, μὰ ὅσο πήγαινε δυνάμωνε.

— Θάχουμε φέτος βαρὺ χειμῶνα, μουρμούρισε καὶ σηκώθηκε.

Βγήκε στὸν κήπο. Μιὰ μικρὴ αὐλὴ πίσω στὸ σπιτάκι του τὸν
ἀπασχολοῦσε κάθε πρωτὶ. Τὴν ἀγαποῦσε πολὺ καὶ τὴνε περιποιό-
ταν «ὄχι πῶς θὰ κερδίσω πολλὰ πράγματα, ἔλεγε συχνά. Μοῦ
φαίνονται πιὸ νόστιμα τὰ δικά μου». Καὶ τί δὲν εἶχε, κρεμμύδια,
πράσα, καλαμπόκια... καὶ κάμποσα δεντράκια: μηλιές, ροδακι-
νιές... Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἀρκετὰ τονε βοηθοῦσαν. Ἀπ' τὰ φρού-
τα κέρδιζε τὴ μέρα καμμιά δεκαριά δραχμές. Κι' ἀπ' τὰ λαχανι-
κά... Σπάνια θ' ἀγοράζανε ντομάτες καὶ κρεμμύδια.

Ἐσκάψε ὥρα πολὺ. Πότισε καὶ μερικά λουλουδάκια «Χρειά-
ζεται χῶμα καὶ νερό» μουρμούριζε δουλεύοντας — κι' αὐτὸ κάθε
πρωτὶ γινόταν. «Ἄχ, νὰ μπορούσα... Τί θὰ γινότανε τοῦτα... κι'
αὐτὸ κοντεύει νὰ χαλάσει». Πῆρε τὸ μάτι του κάποιον δεντράκι
γερμένο μὲ τὰ φύλλα του μαραμμένα. Τὸ σήκωσε καὶ τῶδεσε σ'
ἓνα στῦλο. Ἦστερα ἔσκαψε κι' ἀνασκάλεψε τὸ χῶμα γύρω στὸν
κορμό του. «Θάχει σκουλήκια» — κι' ἔτσι σκυμμένος ἔρριξε τὸ
βλέμμα του γύρω-γύρω· ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλο μερικά ἄλλα δεν-
τράκια. «Ἀλήθεια — πρέπει ν' ἀγοράσω καὶ λίγη γαλαζόπετρα·
μοῦ χρειάζεται καὶ σ' ἄλλα». Πῆγε παραπέρα σὲ κάτι λαχανικά.
Χάιδεψε καὶ μερικά ὁμορφα λουλουδάκια ποῦχανε φυτρώσει.

Ξεχάστηκε ὥρα πολὺ· ἦταν ὁμορφα δῶ πέρα, ἀνάμεσα σ' αὐ-

τά που περιμένανε τη βοήθειά του. Ταράχτηκε σάν άκουσε τη γυναίκα του νά τότε φωνάζει.

— Πέρασ' η ώρα.

— Καλά-καλά, έρχουμαι.

Άφησε τη τσάπα και τέντωσε τὸ κορμί του. Ὁ πρωινὸς ἀγέρας τότε ξεκούραζε. Ἀνάπνευσε βαθειά: άνοιξε τὰ πόδια του σὰ γιὰ νά στερεωθεί καλά στή γῆ κ' ὕστερα κύτταξε ὀλόγυρα: "Ὁλα τὰ δικά του — ὁ θιὸς του: Τὸ μικρὸ σπιτάκι μὲ τις δυὸ καμαροῦλες ἢ αὐλῆ—ἡ γυναίκα του. Πόσο τάγαποῦσε... Καὶ μόνον γι' αὐτὰ κοπίαζε. "Ὅλες οἱ φροντίδες τῆς ζωῆς του σ' αὐτὰ στρεφότανε

Μπήκε μέσα τὸ τσαῖ άχνιζε στὰ κύπελλα.

— Σηκωθήκανε τὰ παιδιά ;

"Α, ναί, καὶ τὰ παιδιά του κ' αὐτὰ τάγαποῦσε πολὺ. Ἐκεῖνο τὸ μικρὸ θάθελε νά τὸ φιλήσει πρὶν νά φύγει — πού τὸν ἀγκάλιαζε καὶ τότε χάιδευε τὸ θράδυ.

— "Ας κοιμηθοῦνε' ἀκόμα 'ναι νωρίς.

"Ἦπτε γρήγορα-γρήγορα τὸ τσαῖ του. Ξεχάστηκε στ' ἀλήθεια στὸν κῆπο κ' εἶχε περάσει ἡ ώρα. Κόντευε ἐφτάμιση' ἔπρεπε νά φύγει.

Φόρεσε θιαστικά τὸ σακκάκι του κ' ἔβαλε τὴ γυναίκα του νά τότε θουρτσίσει. "Ἐφαξε στὶς τσέπες του.

— Τῶχεις τὸ δύχτι ;

— Τῶχω

Πάντα κουβαλοῦσε μαζὺ του ἓνα πλεχτὸ γιὰ τὰ ψώνια τοῦ σπιτιοῦ. Δὲν ἦτανε καὶ πολλὰ: κάτι μικροπράγματα. Γιομίζαν ὅμως τὰ χέρια κ' ἦτανε δύσκολο νά τὰ κουβαλᾷ.

"Άνοιξε θιαστικά τὴν πόρτα καὶ πετάχτηκε ἔξω. Καὶ μὲ βῆμα γρήγορο τράθηξε γιὰ τὸ μαγαζάκι.

Τότε περιμέναν ἓνα σωρὸ δουλειές καὶ φροντίδες—κί' ἀγάπες: ἦταν ἀλήθεια πὼς τάγαποῦσε ὅλ' αὐτὰ: τὸ μαγαζάκι του, τὴ δουλειά του, τις φροντίδες του τ' ἀγαποῦσε — μὰ κί' αὐτὰ τότε κουράζανε πολὺ.

Περπατοῦσε γρήγορα: ἔλεγε κάπου-κάπου καὶ μιὰ καλημέρα στοὺς γείτονες.

Ὁ κόσμος γῦρω του ἦταν ὁμορφος πολὺ: ὁ ἥλιος εἶχε θγεῖ κί' ἔκανε νάχτιδοβολοῦνε τὰ τζάμια. "Ἐνα ὠραῖο ἀλαφρὸ ἀεράκι φυσοῦσε. Κί' ἄρχισαν οἱ στενοὶ δρομάκοι νά γιομίζουνε μὲ μιὰ

θιαστικὴ βουή. Ξεχυνόντανε σιγά-σιγά ὅλα τὰ πλάσματα γιὰ νά ζήσουνε μί' ἀκόμη μέρα. Κί' ὑπῆρχανε κί' ἄλλοι τέτοιοι Παναγιώτηδες — Πολλοί. Καὶ πολλὰ παιδιά γιὰ τὸ σχολεῖο' κί' ἄλλοι πολλοὶ νέοι πού χειρονομοῦσανε καὶ συζητοῦσανε φωναχτά.

Ὁ Παναγιώτης θάδιζε γρήγορα: συχνὰ ἔβαζε τὸ χέρι στὴν τσέπη του κί' ἔψαχνε γιὰ κάτι — ἀπὸ συνήθεια. Τὸ μικρὸ μαγαζὶ του θρισκότανε σὲ κάποια παρακατιανὴ συνοικία — ὅμοια σχεδὸ μὲ τὴ δικιά του. Πουλοῦσε ψωμιὰ κί' ἀπ' ὅλα τὰ μικροπράγματα. Καραμέλλες, τετράδια, ψιλικά. "Ἐφκίανε κί' ὅτι τοῦ περνοῦσε ἀπ' τὸ χέρι—εἶχε μιὰ γυναίκα καὶ δυὸ παιδιά.

"Ἐθλεπε στὸν δρόμο τᾶλλα τὰ μαγαζιά ποῦχαν ἀνοίξει. Σὲ λίγο ὀχτώ

— "Αργησα — καὶ μπορεῖ νά θέλει κανένας ψωμί: θὰ προφτάσω κί' ὅλες τις δουλειές μου;

Καὶ πόσες δουλειές δὲν εἶχε Τις λογάριαζε στὸ μυαλό του μιὰ-μιὰ. Τις τοποθετοῦσε στὴ σειρά, πάλι τις ξανάλεγε — καὶ κάποτε μουρμουριστά. Φοβότανε λὲς νά μὴ τις ξεχάσει, σὰ νά τις ἔφκίανε γιὰ πρώτη φορά.

— Θὰ πάω κεί, κ' ὕστερα θὰ πάρω τὰ ψωμιὰ: κ' ὕστερα...

"Ἐφτασε στὸ μαγαζὶ. Ξεκλείδωσε καὶ μπήκε μέσα. Μιὰ ἄσχημη μυρουδιά τότε χτύπησε: τί νά μυρίζει; "Άνοιξε διάπλατα τις πόρτες: ὁ ἥλιος τὸ πλημμύρισε μὲ τὸ φῶς. Τᾶ χάιδεψε ὅλα καὶ τὰ χρύσωσε. Μιὰ χαρὰ γιόμισε τὸ στήθος τοῦ Παναγιώτη. "Ἐτσι τοῦ ἄρεσε πολὺ νά βλέπει κείνα τὰ θαζάκια μὲ τις καραμέλλες νά χτιδοβολοῦνε. Δυὸ-τρία ψωμιὰ πάνω στὴ ζυγαριά πῆραν ὁμορφὴ θωριά — κί' οἱ σκιές τους κομπές καὶ λεπτές χαρακώσανε τὸν μπάγκο.

Πῆρε νά ξεσκονίσει κί' ἄκουσε ἀπ' ἔξω φωνές. Σήκωσε τὸ κεφάλι του. Δυὸ νέοι μπροστὰ στὴ θιτρίνα συζητοῦσανε.

— Ἐθᾶνε καλύτερα νά πηγαίναμε μιὰ θόλτα μὲ τὸ θαποράκι, μιλοῦσε ὁ ἓνας. Καλὸ 'ναι καὶ τὸ θουνό, ὅμως σὲ λίγο θὰ χάσουμε τὴ θάλασσα μὲ τὸ φθινόπωρο.

— Θὰ πάρουμε καὶ τὰ κορίτσια ;

— Βέβαια: δὲ ξέρ' ἡ Νίτσα μπάνιο ;

— Σύμφωνα

Μπήκανε κί' οἱ δυὸ στὸ μαγαζὶ. Ψουσίσανε τσιγάρα, καραμέλλες καὶ κάτι παιχνιδάκια: τέσσερις σφυρίχτρες μ' ἓνα πού-

πουλο στην άκρη π' ανεβοκατέβαινε άμα φυσούσες. Κυτταχτήκα-
νε μ' ένα πονηρό χαμόγελο.

— Θα γελάσουμε.

Πήρε ο Παναγιώτης τὸ πενηντάρικο πού του δώσανε και λο-
γάριαζε για ρέστα. Δυσκολεύτηκε να βρη τὸ λογαριασμό. Κάτι
τόνε θάμπωνε και τότε ζάλιζε. "Ισως τὸ πολὺ του ἡλιου φῶς. "Ι-
σως οἱ φωνές τῶν νέων—κι' οἱ νέοι.

— Χερικό θῆναι, ἔ! μπάρμπα ;

— Χερικό, ἔκανε ὁ Παναγιώτης μετρώντας τὰ ρέστα. Τὰ πη-
ρανε κείνοι και βγήκανε. Βγήκε κι' αὐτός ὡς τὴν πόρτα· τούς
κύτταζε να φεύγουνε. Χειρονομούσανε πάλι, φαινόταν ὅτι συ-
ζητούσανε κάτι.

Στάθηκε ἔτσι πολλὰ λεφτὰ ὁ Παναγιώτης. Κάτι τούρχότανε
στο μναλό—προσπαθοῦσε λές να θυμηθεῖ κάτι. Κ' ὕστερα:

"Ἦρθε ἡ ὥρα· πρέπει να πάω για τὰ ψωμιά.

Κάτι ἄλλο θάλεγε. Μὰ ἦρθανε πάλι οἱ σκέψεις για τις δου-
λειές και τις φροντίδες του· παραταχτήκανε πάλι στη σειρά.

Πήρε τὸ τσουβάλι, τὸ τύλιξε σ' ἑφημερίδα και βγήκε. Ὁ φοῦρ-
νος ἀρκετὰ μακρυὰ κι' ἔπρεπε να κουβαλήση τόσα ψωμιά. Πέροσι
εἶχε ἕναν πού τάφερνε με καρροτσάκι. Ὅμως τώρα δὲ φτάνανε
τὰ κέρδη ἀπ' τὴ λίγη πούληση και για κείνο τὰ κουβαλοῦσε μο-
ναχός του.

— Σὰ χαμάλης, σκεφτότανε κάθε μέρα ἄμα ἔφτανε στο φοῦρνο.
Και πολλές φορές ντράπηκε—ἔφκIANE να γυρίσει πίσω. Ὅμως ὕ-
στερα τούρχότανε τάγαπημένα του στο νοῦ. Και φορτωνότανε τὸ
τσουβάλι.

"Ὅμοια και σήμερα. Φορτώθηκε τὸ τσουβάλι και τράθηξε για
τὸ μαγαζάκι του. Κι' ἔπρεπε να τότε κάνει αὐτὸ τὸν δρόμο ἀκό-
μα δυό-τρεις φορές..

* * *

Εἶχε προχωρήσει ἡ μέρα σὰν τέλειωσε

— Ἐντεκάμισου...

"Ἐβαλε τὰ χέρια στις τσέπες και στάθηκε στην πόρτα. Τώρα
εἰρχίσουν νάρχουνται οἱ πελάτες. Καμμιά εικοσαριά φουνίζανε
τὸ πρωῖ—οἱ πιότεροι τάπόγιομα. Και πόσο τούς εἶχε ἀνάγκει....
Μεροδούλι - μεροφάγι, πού λένε. "Αν τύχαινε και δὲν ἔρχότανε
τὸ πρωῖ δὲ θάχανε τὸ μεσημέρι να φᾶνε. Κάπου θέβαινα θάβρισκε
μερικά λεφτὰ — ἴσαμε για τὸ μεσημεριάτικο. Ὅμως ἂν δὲ τὰ

βγάλεις ἔσύ, ἀπ' τὴ δουλειά σου... ἄλλο εἶναι να τὰ πάρεις δα-
νεικά. Κ' εἶναι ἀλήθεια πῶς δὲ θὰ τολμοῦσε να γυρέψει ὁ Πανα-
γιώτης — ποιός ξέρει τότε τί θὰ γινόταν.

"Αργά-ἀργά περνούσαν οἱ σκέψεις ἀπ' τὸ μυαλό του. Ἄφησε
τὸ σῶμα του να γείρειστ' ἀριστερά—κι' ἀφηρημένα κύτταζε τούς
διαβάτες.

— Τούλάχιστο μέχρι σήμερα.—

Τόκοψε ἀπότομα: «Μεγάλο λόγο μὴ λές». Θυμήθηκε τὴ γυ-
ναίκα του. Και σωστά: τί ξέρει κανείς... πόσα πράγματα μπο-
ροῦν αὔριο να γίνουνε.

Δυὸ παιδάκια τότε ξύπνησαν. Ἀγοράσανε δυὸ ψωμιά, δυὸ τε-
τράδια και μιὰς δραχμῆς καραμέλλες.

"Αρχίσανε, σκέφτηκε ὁ Παναγιώτης. Κ' ὕστερα μισοφωνα-
χτά:

— "Ε, μέχρι σήμερα..

* * *

Βράδευσε. Οἱ σκιές ἀρχίσανε να ντύνουν τὰ σπιτάκια. Τ' ἀδύ-
νωτο κιτριναρικό φῶς τῶν λεχτρικῶν προσπαθοῦσε να συντρο-
φέψει τὴ νύχτα. Ὁ ἡσυχος δρομάκος ξαναγιόμισε θόρυβο—κι' δυο
περνούσε ἡ ὥρα δυνάμωνε τούτος. "Ὅλο τὸ πλῆθος ποῦχε φύγει
τὸ πρωῖ ξαναγύριζε. Γυναῖκες κι' ἄντρες — κι' ἄλλοι χαρούμενοι
κι' ἄλλοι κουρασμένοι. Οἱ πιότεροι φορτωμένοι με μικροδέματα—
και πηγαῖνανε παρέα σιγοκουβεντιάζοντας· μερικοὶ μοναχοὶ τους
— κι' ἄλλοι ἀργά-ἀργά σιγοσφυρίζοντας. Δυὸ-τρεις συντροφίες
νέων πότε τραγουδοῦσανε και πότε σπαῖνανε περπατώντας κα-
μπουριαστά.

"Ετοιμάστηκε κι' ὁ Παναγιώτης να φύγει. Ὅμοια κ' ἡ ση-
μερινὴ μέρα σὰν τὴ χτεσινὴ. Κεῖ στο μαγαζι — πολλές φροντίδες
και πολλές δουλειές. Λίγη ξεκούραση μόνο τὸ μεσημέρι. Κι' αὐ-
τὴ... τί ξεκούραση; περιμένε νάρθουν οἱ συνηθισμένοι πρωῖνοι πε-
λάτες. Κ' ὕστερα βιαστικᾶ-βιαστικᾶ να τρέξει να πάρει κάτι για
φαγί. Και πάλι γρήγορα να πάει σπιτι — να προφτάσει για να
φᾶνε και τὰ παιδιὰ πρὶν να φύγουνε στο σχολειό. Κ' ὕστερα πάλι
στο μαγαζι. Και τώρα...

Τὰ συλλογιόταν ἄλ' αὐτὰ ὁ Παναγιώτης—ὁμοια σὰν κάθε
θράδου. Τὰ σκεφτόταν ἔτσι μηχανικά — λές κι' ἔρχόταν οἱ σκέψεις
μοναχές τους. Ὅπως και τὸ πρωῖ μπαῖνανε στὴ σειρά—στρατιῶ-
τες· ὁμως ἀντὶ να τούς διατάζει, τότε διατάζανε κείνοι. Αὐτὸ θὰ

κάμεις τώρα—κ' ύστερα τούτο. "Ετσι και τὸ θράδυ. "Εφερνε στὸ μυαλό του ὄλη τὴ μέρα ἀπ' τὴν ἀρχὴ — καὶ πρόσεχε μὴ ξέχασε τίποτα νὰ κάνει.

"Ὅμως δὲν ἔνοιωθε τίποτα στὴ θύμηση τῆς μέρας ποὺ πέρασε τίποτα καὶ νάθελε δὲ μπορούσε. Πολλὲς φορές προσπαθοῦσε νὰ καταλάβει τί ἔταν αὐτὰ ποὺ ἔφκινε — καὶ κείνα πάγαποῦσε. Κ' ἤθελε ἀκόμα νὰ μάθει γιατί τάγαποῦσε καὶ κόπιαζε γι' αὐτά. Μὰ δὲ μπορούσε. Μόνο κάθε θράδυ ἔνοιωθε κάποιο θάρος, μιὰ κούραση. Τὸ ὁλόήμερο τρέξιμο κ' ἡ φροντίδα νὰ τὰ προφτάσει ὅλα τότε κουράζανε πολὺ, Κάτι ὅμως θαρρεῖς ἐρχότανε καὶ τοῦ γιόμιζε τὴν καρδιά: Μιὰ εὐχαρίστηση ποὺ τὰ τέλειωσε ὅλα.

"Ἐκλεισε τὸ μαγαζὶ καὶ τράθηξε γιὰ τὴν ἀγορά. Πρόσεξε νὰ μὴ ξεχάσει τὸ δύχτι — κ' εἶχε λίγα μικροπράγματα νὰ πάρει ἀπόψε.

— Πάει καὶ σήμερα ἡ μέρα.

Ψούνισε κάτι φαγώσιμα καὶ μερικά φρούτα. Φορτώθηκε τὸ δύχτι καὶ πήρε σιγαλὰ τὸν δρόμο γιὰ τὸ σπίτι.

Μπροστά του πήγαινε μιὰ παρέα ἀπὸ νέους — δυὸ ἀγόρια καὶ τρία κορίτσια. Κάθε τόσο γελοῦσανε· φορές-φορές μιλοῦσανε κ' οἱ τέσσερις μᾶζι κ' ἄλλοτε μόνο ὁ ἕνας καὶ τὸν ἀκούγαν οἱ ἄλλοι· κ' ὕστερα ἐπιδοκιμάζανε μὲ γέλια καὶ φωνές.

"Ἐβιασε ὁ Παναγιώτης τὸ βῆμα του νὰ τοὺς φτάσει· τί νὰ λέγανε ἄραγε καὶ νὰ γελοῦσανε τόσο; Μὰ κείνοι στρίψανε καὶ χαθήκανε σὲ κάποιο δρομάκο.

Πῆρε πάλι τὰργό του βῆμα. Παράξενα τὰ γέλια ἀντηχοῦσανε στ' αὐτιά του. Ἐρχότανε κ' αὐτὰ καὶ μπερδεύοντανε μὲ τὶς σκέψεις του, μπαίνανε στὶς θύμησές του μέσα.

Ἀπὸ κάποιο ἄλλο στενὸ ἀκουστήκανε τραγουδιὰ· σὲ λιγάκι φάνηκε μιὰ παρέα ὀρμητικιά, καμμιά δεκαριά φοιτητές — ἔτσι σκέφτηκε ὁ Παναγιώτης ποὺ τοὺς εἶδε νὰ θαστοῦνε τσάντα. Προχωρήσανε κ' αὐτοὶ γρήγορα καὶ χαθήκανε στὴ νύχτα.

Ὁ Παναγιώτης καμπουριαστὸς καὶ μὲ σκυφτὸ τὸ κεφάλι περπατοῦσε. Τούρθε στὸ νοῦ ὁ μικρὸς του. Θὰ τότε περιμένει τώρα στὴν πόρτα. Κι' ἄμα τότε δεῖ... Μιὰ τρεμούλα τοῦ περνᾷ τὸ σῶμα, νοιώθει μιὰ εὐχαρίστηση ἀλλοιώτικη. Θὰ τὸν ἀγκαλιάσει καὶ θὰ προσπαθήσει νὰ σκαρφαλώσει πάνω του. Κι' ἄμα τονε σηκώσει στὰ χέρια... Θυμάται καμμιά φορά ποὺ θέλει νὰ τότε φιλήσει κείνος δὲν τὸν ἀφήνει. Κι' ὁ μικρὸς φωνάζει, λαχταρᾷ, μισοκλαίει. Καὶ

σὰν ἐκεῖνος κάνει πὼς νικήθηκε, ξεσπᾷ τότε σὲ πλούσια γέλια.

"Ἄκουσε θήματα πίσω του κι' ὀμιλίες γύρισε νὰ δεῖ· τρεῖς κύριοι κουβεντιάζανε ζωηρά, ἔτσι, τούτ' ἡ λέξη τούρθε στὸ μυαλό σὰν τοὺς εἶδε: «Κύριοι». Εἶδανε τὸν Παναγιώτη ποὺ γύρισε τὸ κεφάλι, τοῦ ρίξανε μιὰ ματιὰ κι' ἐξακολουθήσανε τὴ συζήτηση. Κεῖνος πρόσεξε.

— Εἶδες τί γράφει τό... — κάποιο ὄνομα περιοδικοῦ.

— Εἶδες-Εἶδες... Νὰ σοῦ πῶ ὅμως· καλὰ τότε κάνει· πολὺ σηκωσε τὴ μύτη του — ἐπειδὴ ἔγραψε κάποιο βιβλίο· ξ, κ' ὕστερα ; Τούλάχιστο νᾶναι κάτι...

Βαδίζανε πὶο γρήγορα καὶ περάσανε μπρὸς του.

— Πῆγες στὸ θέατρο ;

— Ναί. Αὐτὴ τὴ βδομάδα καὶ στὸν κινηματογράφο καὶ στὸ θέατρο. Φχαριστήθηκα. Κατάλαβαν πιά, ὅτι πρέπει νὰ μᾶς δίνου.

Θόρυβος ἀπὸ μοτέρ κι' ἀπὸ κλάξον δὲν ἀφήσανε τὸν Παναγιώτη ν' ἀκούσει τὴ συνέχεια. Τραβήχτηκε στὴν ἄκρη γιὰ νὰ περάσει τ' αὐτοκίνητο — στενὸς ὁ δρομάκος κ' ἦτανε φόβος. Οἱ ἄλλοι πήγανε στὴν ἀντίθετη μεριά.

— Στὸ θέατρο καὶ στὸν κινηματογράφο, εἶπε μισοφωναχτὰ ὁ ὁ Παναγιώτης.

— Τί μωρμουρίζεις, τοῦ χτύπησε κάποιος φιλικὰ τὸν ὤμο. Γέρασες... κύρ Παναγιώτη...

Γύρισε—δοσμένος ἀκόμα στὶς σκέψεις του.

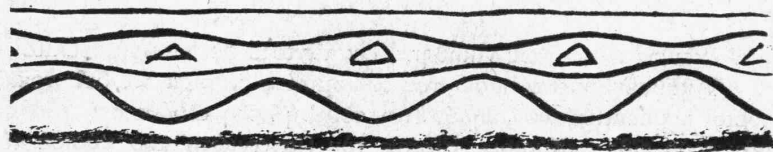
— "Α, καλησπέρα — κάποιος γείτονας ποὺ καθότανε παραπάνω ἀπ' αὐτόν. Κι' αὐτὸς φορτωμένος μὲ δυὸ-τρία μικροδέματα

— Πῶς πᾶς, τί γίνεται ;

— "Ε... καλὰ, εἶπε ἀνόρεχτα ὁ Παναγιώτης. Κι' ἀνακατωθήκανε πάλι στὸ μυαλό του οἱ σκέψεις του, οἱ φροντίδες, τὰ γέλια κ' ὕστερα καὶ τὰ τραγουδιὰ κ' οἱ φωνές.

— Τί νὰ γίνεται ; — Ζοῦμε...

ΔΗΜΑΣ ΤΡΙΑΔΗΣ

ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ

Τρελλοκομείο...

Ζήσαν μαζί μας, σιωπηλοί νοικοκυραίοι, κοπέλλες
λαχταριστές, παιδόπουλα, κυρίες με τόση χάρη
και (όπως κι' έμείς) λογιάζοντας μιάν αῦριο δίχως εἶκρυα
με τὴν χαρὰ στὸ σπιτικό τους, με τὴν εὐτυχία

Τόσον ἄπλοι (σάν τοὺς δικούς μας) κ' οἱ δικοὶ τους πόνοι...
μικροὶ καὶ συμπαθητικοὶ τοῦ πόθου στρατοκόποι
πού τὴν χαρὰ δὲν μπόρεσαν νὰ βροῦνε καὶ τὸ γέλιο
στοῦ ἡλίου τὸ φῶς, κι' ἀποσταμένοι τῶθραν μέσ' στὴ νύχτα...

Νά, ὁ γερωντάκος πού κρυφὰ μιλάει, με χαμογέλιο,
χειρονομώντας, μέγαρο χτίζει γιὰ τὰ παιδιά του
«σαρνανταδὺ πατώματα» — τὸ λέει με περηφάνεια
κι' ὄλο δοξάζει τὸ Θεὸ πού τοῦστειλε τὴν τύχη...

Κεῖνη ἡ κοπέλλα, δέ τηνε, πού κάβεται στὴ χλόη
τὰ χεῖλη ἀργοσαλεύοντας «εἶν' ἀρραβωνιασμένη
τοῦ Πατριάρχη ἔνσ ἀνεψιό, ξανθό, γσιλανομάτη
καὶ τὸν προσμένει ἀπὸ τὴν Πόλη νᾶρθη γιὰ τοὺς γάμους...»

Κι' ὁ νέος πού φέρνει ἀδιάκοπα, γύρω-τριγύρω θόλτες
«εἶν' ὁ Θανάσης πού ἔσωσε τοῦ κόσμου τὴν εἰρήνη»
—κι' ἡ γρηά, με τὰ φριχτὰ σπυριά στὸ μούτρο της, «ἁγία»
κι' ὄλοι μαζί, μ' ἀφροντισιά, συντρόφοι ἀγαπημένοι...

Γλυκεῖα ἡ χαρὰ τους. "Αχραντοὶ καὶ ξένοιαστοὶ ἕνας-ἕνας
θὰ φεύγουν, καὶ θὰ πάρουνε μαζί τὸ φῶς τῆς νύχτας.
—μικροὶ καὶ συμπαθητικοὶ τοῦ πόθου στρατοκόποι
πού τὴν χαρὰ, στοῦ ἡλίου τὸ φῶς, δὲ μπόρεσαν νὰ βροῦνε...

ΠΑΝ. ΓΙΑΝΝΟΥΔΑΚΗ

Νοσταλγοὶ

Καθὼς ἀνώνυμοι κυττοῦν τὰ βραδυνὰ
στὸ πέλαγο σκιῆς νὰ πᾶν τὰ πλοῖα
ν' ἀφήνουν σύννεφα τὸ μαῦρο τους καπνὸ
σ' ὀρίζοντες τέφρους καὶ μπλάθους ὁμοια
μ' ἀστόχαστες ζωγράφων πινελιές...

Με τὴν ματιὰ τους κ' ἡ ψυχὴ τ' ἀκολουθᾷ
κι' ἀφήνονται βουβοὶ, στημένοι κάτω
στὰ πού τρεμίζουνε φανάρια ἑκστατικοὶ
ἀγέρας τὰ μαλλιά τους ν' ἀνεμίξη
σημαῖες πού ξεχάσαν οἱ καιροί.

Κι' ὡς εἶν' τὰ χέρια τους κλεισμένα καὶ δετὰ
στὰ πάνινα τῆς φυλακῆς τους τεῖχη
λές καὶ κρατοῦνε τῆς σιωπῆς τους τὸ ρυθμὸ
πού χύνει μιὰ σάν πέτρινη γαλήνη
στὰ μέτωπά τους κάποια συλλογή.

Φαντάζουνε στὰ σούρουπα τέτοιων στιγμῶν
σάν πόθοι, προδομένοι — σάν με γέμμα
σὲ κουρασμένη καταχνιά τόσο μουντὴ
πού ἕνα χαμὸ σὲ δύση δοξασμένη
μαλαματένιου γήλιου ἀναπολοῦν.

Κι' ὄντας τὸ κύμα πλάθεται μουρμουριστὰ
πλανιέται μέσ' τὰ θάθεια του τοῦ κόσμου
τὸ θρηνολόι γιὰ τὶς ἀγέννητες χαρὲς
πού στὴν καρδιά τους μίλησαν λαχτάρες
σταλαγματιῆς αἱμάτινες κρυφές.

ΑΝΘΟΣ ΠΩΓΩΝΙΤΗΣ

ΟΙ ΝΕΟΙ Κ' Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ

Ἡ κάθε ἱστορική ἐποχή, στήν περιοχή τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τέχνης, προβάλλει τήν ἔρευνα κ' ἀναζήτηση σάν τόν ἀπαραίτητο συντελεστή τῆς προαγωγῆς καί σάν κίνητρο γιά τήν οἰαδήποτε ἀνανέωση. Ἀπό τήν ἔνταση, μικρήν ἢ μεγάλη, τῆς ἔρευνας καί τῆς ἀναζήτησης ἔχει ἐξαρτηθῆ πάντα ὁ βαθμὸς τῆς προαγωγῆς καί τῆς ἀνανέωσης. Λαοὶ χωρὶς ζέουσες ἀνησυχίες καθὼς κ' ἐποχές ἡρεμες κ' ἀδιατάραχτες κάνουν σημειωτὰ ἢ μικρὰ θήματα στὴ λεωφόρο πού λέγεται πρόοδος. Σὲ ταραγμένες ὁμως ἐποχές, σάν αὐτὴ πού περάσαμε, τὴν πολεμική, καί σ' ἐποχές μετασθαιτικές σάν αὐτὴ πού περνοῦμε, τὴ μεταπολεμική, κ' ἡ πιὸ τολμηρὴ ἀνθρώπινη ἔρευνα κ' ἡ πιὸ ἀδόκητη πνευματικὴ ἀναζήτηση μποροῦν εὐκόλα νὰ γεννηθοῦν καί νὰ δικαιολογηθοῦν. Ὑστερ' ἀπὸ τραγικά τῆς ζωῆς παθήματα κ' ἀσυνήθιστους ψυχικοὺς κλονισμοὺς, πού προκάλεσε τοῦ πολέμου ἢ φρίκη πλήθος ἐρωτήματα προβάλλονται στὸν πληγωμένον ἄνθρωπο καί πλήθος προβλήματα τὸν πιέζουν. Καί κ ε ν ά, πού τοῦ ἀνοιξαν στήν συνείδηση μὰ καί στήν καρδιά οἱ φόβοι κ' στερήσεις, οἱ κακοπάθειες κ' οἱ τόσοι γύρω του θάνατοι, γυρεύουν ἐπιταχτικά νὰ πληρωθοῦν ὅσο γίνεται γλιγορώτερα καί μὲ τὸν κάθε δυνατὸ τρόπο. Στὶς κρίσιμες αὐτὲς ἐποχές καί σὲ λαοὺς μὲ τὴν πνευματικὴ διέγερση καί τὴ νευρικήν ἐνεργητικότητα, πού διακρίνει τοὺς σημερινοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς καθὼς καί τοὺς ἐξευρωπαϊσμένους τῶν ἄλλων ἡπείρων, ἡ ἔρευνα κ' ἡ ἀναζήτηση παρουσιάζει μορφὴ παθολογικὰ ἐπίμονη, πυρετική, μανιακή. Ἡ ψυχὴ, πονεμένη κ' ἀγωνιώδης, παίρνει στήν ὁρμὴ τῆς φτερὰ ἀσυνήθιστα κ' ἀδοκίμαστα καί προβαίνει σὲ πετάγματα τόσο τολμηρά, πού δὲν τὰ ξεχωρίζεις ἀπὸ τὰ ἐπιθανάτια πηδήματα.

Στὴν παράτολμη αὐτὴν ἀναζητικὴ προσπάθειά του ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος δὲν παρασύρεται μονάχα ἀπὸ τὸν πόνο του· τὸ γεγονός, ὅτι πολλὰς ὄνειροφαντασιῆς του ἀλλοτινὲς πῆρανε μὲ τὸν καιρὸ σάρκα καί δικαίωθηκαν μὲ τὴν πραγματοποίησή τους, αὐτὸ τράβηξε τὸν ἐρευνητὴν ἄνθρωπο στοὺς πιὸ ἄβητους δρόμους καί στὶς πιὸ ἀβυσσαλεῆς κατευθύνσεις. Ἀφοῦ (γίνεται συχνά ὁ συλλογισμὸς) τὰ περισσότερα ὄνειρα τοῦ Βέρν, πού στήν ἐποχὴ πού δημοσιεύτηκαν χαρακτηρίστηκαν ὡς οὐτοπίες σὲ λίγες δεκαετη-

ρίδες ντύθηκαν τὸ ἐμπράγματο ντύμα τους μὲ τρόπο πανηγυρικό, γιὰ κ' οἱ συχνὰ ἐξωφρενικὲς φαντασιώσεις τοῦ Οὐέλς δὲ θὰ πάρουν τὴν ὑλικὴ τους ὑπόσταση, δὲ θάχουν τὴ μηχανικὴ τους ἐπιτυχία ; Γιά κ' οἱ ἐμεῖς νὰ σθύσουμε τὴ φλογερὴ μας ἐπιθυμίαν ἀνέβουμε ἐκεῖ, πού κανεὶς ὡς τώρα δὲν ἔφτασε, νὰ παρουσιάσουμε στήν τέχνη καινούργιες μορφές καί νὰ ποῦμε ἀνήκουστα πράγματα νὰ σπρώξουμε τὴν ἐπιστῆμη σὲ περιοχὰς ἀπάτητες κ' ἀπροσπέλαστες, νὰ ἐπιτύχουμε ἀλογάριαστες κατακτήσεις στὴ μηχανικὴ καί στήν κάθε λογῆς τεχνικὴ ; Τί κ' ἂν συναντοῦμε ἀφάνταστα ἐμπόδια στὸ ραγδαῖο κ' ἑξαλλο ἀναζητικὸ διάβαμάς ; Ἡ φύση τῶν ἴδιων αὐτῶν ἐμποδίων θὰ μᾶς διδάξει τὰ μέσα, πού μ' αὐτὰ θὰ τὰ ὑπερπηδήσουμε ἢ θὰ τὰ παρακάμψουμε.

Σ' αὐτὴν τὴν παράφορη τάση τοῦ ἀνήσυχου ἀνθρώπου τῆς ἐποχῆς μας, σ' αὐτὴν τὴ λαχτάρα τοῦ ξεπεράσματος κάθε γνωστοῦ καί συνειθισμένου, οἱ νέοι πρέπει νὰ εἶναι οἱ πιὸ τολμηροὶ δρομεῖς κ' οἱ πιὸ ἐνθουσιώδεις πρωτοπόροι. Εἶναι φυσικὸ κ' εὐκολονόητο αὐτό. Σ' αὐτοὺς ὑπάρχει ζωηρὰ ἀναμμένη ἢ θεία ἐκείνη φλόγα τῆς ἡλικίας τους, πού λέγεται νεανικὴ ὁρμὴ, πού μὲ τὰ χρόνια μικραίνει ὀλοένα στὸν ἄνθρωπο κ' ἀδυνατίζει. Κι' αὐτοὶ ρίχνονται στὸ κυνήγι τοῦ καινούργιου κ' ἀπιαστοῦ συχνά μὲ τὴν ὥραϊαν ἀστοχασιά, πού δὲν ἀπαντιέται πειὰ τοῦ ἡλικιωμένου. «Νέον, νέοι, κρατεῖτε» εἶπεν ὁ μέγας Αἰσχύλος, δηλ. σεις οἱ νέοι κυβερνᾶτε (τὴ ζωὴ σας καί τὸν κόσμον) μὲ καινούργιους τρόπους. Γιά κ' οἱ νέοι πού τοὺς διακρίνει γεροντισμὸς δὲν εἶναι πραγματικὰ νέοι: νοθεύουν τῆς ἡλικίας τους τὴν οὐσίαν καί πνίγουν τὴ φυσικὴν ἔνταση καί γρηγοράδα τῶν ὀργανικῶν τους λειτουργιῶν.

Καμμιά προκατάληψη δὲν πρέπει νὰ μᾶς θαραίνει μπροστὰ στὶς προσπάθειες τῶν νέων. Κοντὰ στήν ὁρμὴ τους παρουσιάζουν πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς κ' ἀρκετὴ φρόνηση. «Ἔστι καὶ νέου σύνεσις καὶ γέροντος ἀσυνεσία» συχνά. Κι' ὅταν ἐξετάζουμε καί κρίνουμε νεανικὴν ἐργασία, δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε τὴ σοφὴ ρῆση τοῦ Σοφοκλή: «οὐ τὸν χρόνον χρὴ μάλλον ἢ τᾶργα σκοπεῖν» δηλ. πρέπει νὰ ἀποθλέπει κανεὶς ὄχι στήν ἡλικίαν κάποιου, μὰ στὰ ἔργα του». Ὁ μισονεῖσμός σὲ κάποιους ἡλικιωμένους σημαίνει ἐγωπάθεια, μοχθηρία, φθόνον. Οἱ μεγάλες ἀξιώσεις ἀπὸ μικροτάξιδες ἀναζητήσεις καί λιγόχρονα ἀνασκαλέματα μαρτυροῦν ἀστοχασία. Ἀκόμη καί τὰ λάθη κ' οἱ ἐλλείψεις κ' οἱ ὑπερβολὲς πού θρί-

σκονται στίς ειλικρινεῖς προσπάθειες τῶν νέων εἶναι χρωματισμένους μὲ συμπάθειας ἰριδισμούς.

“Ἐνα μόνο πράμα μπορεῖ νὰ συσταθῆ στοὺς νέους· στὴ μέθῃ τῆς ὀρμῆς τοὺς νὰ μὴν ἐμπιστεῖσθονταὶ σὲ μόνῃ τὴν ἰδιοφυῖα ἢ τὸ ταλέντο τοὺς καὶ νὰ μὴν ὑποδουλώνονται στὸν αὐθορμητισμὸ τοὺς. “Ἄς μὴ ξεκινοῦν, μ’ ἄλλα λόγια, στὸν ἀγῶνα τοὺς ἀπληροφόρητοι γιὰ ὅσα πρὶν ἀπ’ αὐτοὺς κατάρθωσαν οἱ προκάτοχοί τοὺς κί ἀπότιστοι ἀπὸ τὸ ποτήρι τῆς ἀποχτημένης πείρας, τῆς πικρῆς κί αἱματωμένης συχνά. “Ἄς μὴ σαλπάρουν γιὰ τὸ ταξίδι χωρὶς νὰ σωρέσουν στὸ πλοῖο τοὺς τὸ ἀπαραίτητο ἔρμα. Πρὶν τρέξουν νὰ σβύσουν τὴν ἀναζητικὴ τοὺς δίψα, ἄς μὴν παραλείψουν νὰ πληροφορηθοῦν γιὰ τὸ περιεχόμενον κάθε πηγῆς ἀπ’ ὅσους τυχόν τὸ ξέρουν. Χωρὶς ἐπιμελημένη προπαρασκευή καὶ δίχως προπαιδευτικὸν καταρτισμὸν, ἢ ὠραία τοὺς ὀρμὴ φῶς ὑπάρχει νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ στὸ χάος, στὴν ἄβυσσο. Κί ὅταν οἱ ἀποτυχίες τῶν νέων εἶναι πολλές, ἀπογοήτευση, θλίψη κί ἀπελπισμὸς πέφτει στίς τάξεις τοὺς. Καὶ τότε ; Τῆς ὀρμῆς τοὺς ἢ δύναμῃ πάει χαμένη, ἢ φλογερὴ δρᾶση τοὺς σιγοσβύνει, ἢ ζωὴ τοὺς μαραίνεται.

Καὶ κάτι ἀκόμη πρέπει νὰ προσέξουν οἱ νέοι. Νὰ κρατιῶνται μακριὰ ἀπὸ ἄσκοπες καὶ μάταιες ἐπιδιώξεις κί ἀπὸ στείρες προσπάθειες. Αὐτὲς ἕνα ἰσορροπημένον μυαλὸν μπορεῖ εὐκόλῃ νὰ τὶς διακρίνει. Εἶναι κατάρρα Θεοῦ νὰ ξεδεύονται νεανικὲς ὀρμῆς καὶ νὰ θυσιάζονται νεανικὲς ὑπάρξεις σὲ καταδικασμένους ἀποπειρες, σὲ σκοπούς, πού μέσα τοὺς φωλιάζει ἢ ἀποτυχία. “Ἐνας ἀδικος χαμὸς στοιχίζει ὅσο χίλιοι δίκαιοι καὶ σκόπιμοι. «Ἀρχὴν δὲ θηρᾶν οὐ πρέπει τὰμῆχανα» δὲν εἶπε κί ὁ Σοφοκλῆς ; δηλ. καθόλου δὲν πρέπει νὰ κυνηγᾷ κανεὶς τὰκατόρθωτα. Πανάκεια ἢ φιλοσοφικὴ λίθος δὲ θὰ θρεθεῖ μ’ ὅποιοεσδήποτε προσπάθειες.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Γιὰ τὸ θέμα, τόσο ἐνδιαφέρον καὶ τόσο πολυσυζητημένον πού θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τοῦ δώσει τὸν τίτλον «Συγγένειες καὶ Ἐπιδράσεις στὴ Λογοτεχνία», δὲν τῶχω σκοπὸν νὰ μιλήσω ἐδῶ. Εἶναι θέμα πλατὺ καὶ γιὰ ὅσους βλέπουν κάπως θαυότερα τὰ πράγματα, λυμένο νομίζω. Σὲ τοῦτο μου τὸ σημεῖωμα θὰ ἤθελα νὰ μιλήσω γιὰ μιὰ συγκεκριμένη περίπτωσιν συγγένειας μεταξὺ δύο ποιητῶν ἢ μᾶλλον γιὰ κάτι ἀκόμα πιὸ περιωρισμένον, γιὰ κάποιους στίχους τοῦ Μπωτλαίρ, ὅπως τοὺς συναντοῦμε στὸν ποιητὴ τῶν «Λουλουδιῶν τοῦ Κακοῦ» καὶ στὸν Πόε.

Ξαναδιαβάζοντας τώρα τελευταία, ὕστερ’ ἀπὸ χρόνια τὸ ποιῆμα τοῦ Πόε, τὸ τιτλοφορημένον «Στὴν Ἑλένη», ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ γνωστά καὶ πιὸ ὠραία τοῦ Ἀμερικανοῦ ποιητῆ, σταμάτησα μὲ ἐκπληξῆ (θὰ πῶ γιὰτὶ ἀμέσως παρακάτω) στοὺς στίχους αὐτούς:

They follow me they lead through the years. They are my ministers yet there slave». Πού θὰ πεί: Μὲ ἀκολουθοῦν — μὲ ὀδηγοῦν μέσ’ ἀπὸ τὰ χρόνια. Εἶναι ὑπηρέτες μου, μ’ ὄλο πούμαι σκλάβος τοὺς. Καὶ εὐθὺς παρακάτω: Their office is to illumine and enkindle (δηλαδή: ἔργο τοὺς εἶναι νὰ φωτίζουν καὶ νὰ φλογίζουν). Καὶ παρακάτω: «While even in the meridium glare of day — I see them still (ἐνῶ, ἀκόμα καὶ στὴ μεσημεριανῇ λαμπράδα τῆς μέρας, τὰ βλέπω ἀκόμα) two sweetly scintillant Venuses, unextinguished by the sun ! (δυσὶ Ἀφροδίτες — δυσὶ ἄστρα — λαμποκοποῦνε, πού ὁ ἥλιος δὲν μπορεῖ νὰ τὶς σβύσει.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ στίχοι τοῦ Πόε, πού θρῖσκονται στὸ τελευταῖον μέρος τοῦ ποιήματός του τοῦ ἐπιγραφόμενου «Στὴν Ἑλένη». “Ἄν ἀνοίξουμε τώρα τὰ «Ἄνθη τοῦ Κακοῦ» τοῦ Μπωτλαίρ καὶ προσέξουμε τὸ σοννέτο του τὸ τιτλοφορούμενον «Flambeau Vivant», θὰ θροῦμε στίχους πού θὰ μᾶς θυμίσουν εὐθὺς τοὺς στίχους τοῦ Πόε πού σημείωσα παραπάνω. Στὴν πρώτη στροφῇ τοῦ σοννέτου: Ils marchant derant moi ces yeux plein de lumière (μπροστά μου περπατοῦν τὰ Μάτια αὐτὰ τὰ γεμάτα φῶς). Στὴ δευτέρῃ στροφῇ: Ils conduisant mes pas dans ils sont mes servitiurs et je suis leur esclave. la route au Beau) (ὀδηγοῦν τὰ θήματά μου στὸν δρόμον τοῦ Ὠραίου).

Είναι υπηρέτες μου και είμαι ο σκλάβος τους. Στο πρώτο τρίστιχο του сонνέτου: «Clarmants yeux, vous brillez de la clarté mystique. Qu'ont les cierges brûlant en plein jour (χαριτωμένα μάτια λάμπετε με τη μυστική λάμψη που έχουν οι λαμπάδες που καίνε έν πλήρει ήμέρα). Τέλος, στο δεύτερο τρίστιχο του сонνέτου του Μπωντλαίρ υπάρχει ο στίχος: Astres dont nul soleil ne peut flétrir la flamme !» (άστρα που κανείς ήλιος δέν μπορεί νά σβύσει τή φλόγα σας !)

Δέν είναι ανάγκη νά διαβάσει κανείς πολύ προσεκτικά τὸ ποίημα τοῦ Πόε καί τὸ ποίημα τοῦ Μπωντλαίρ γιά νά δεῖ ὅτι ἀνάμεσα στοὺς στίχους τοῦ Ἀμερικανοῦ καί τοῦ Γάλλου ποιητῆ πού ὑπογραμμίζω, ὑπάρχει μιὰ πλέρια ἀντιστοιχία, ὅτι οἱ στίχοι τοῦ Μπωντλαίρ εἶναι μιὰ πιστὴ μεταφορὰ τῶν στίχων τοῦ Πόε. Μεταφορὰ ὄχι μόνο στό νόημα, πρᾶγμα πού ἐπὶ τέλος δέ θαῦχε μεγάλη σημασία, ἀλλά καί στίς εἰκόνες, στίς παρομοιώσεις, στίς λέξεις, στήν ἴδια — στόν τελευταῖο στίχο — τῆ σειρά τῶν λέξεων! Ἡ ὁμοιότητα ξεπηδᾷ ἀμέσως. Καί δέ θά εἶμαι πρῶτος ἐγὼ θέβαια πού τήν πρόσεξα. Ὡστόσο, σέ ὄσες μελέτες διάβασα ὡς τώρα γιά τόν Πόε καί γιά τόν Μπωντλαίρ, δέν εἶδα νά τήν ἔχουν προσέξει. Οἱ μελετητές μιλοῦν γιά τήν ἐπιρροή πού ἤσκησε πάνω στόν Γάλλο ὁ Ἀμερικανός ποιητής, γιά τίς συγγένειες, γιά τίς ὁμοιότητες πού παρατηροῦνται ἀνάμεσα Πόε καί Μπωντλαίρ, συγγένειες καί ὁμοιότητες σχετικές μέ τίς ιδέες τους, μέ τίς ἀντιλήψεις πού εἶχαν γιά τήν ποιότητα καί τήν τέχνη, καί τίποτε περισσότερο. Ὅσο γιά τή λέξη «λογοκλοπία», κανένας, καί πολὺ σωστά δέ θά τόλμησε νά τήν προφέρει.

Καί ὅμως, ἂν δεῖ κανείς τὸ πρᾶγμα ἐξωτερικά, μολονότι ὑπερβολική εἶναι ἡ σωστὴ λέξη, ὁ Μπωντλαίρ δέν ἐνεπνεύσθη μόνο ἀπὸ τὴ γενικὴ ιδέα τοῦ ποιήματος τοῦ Πόε, (τῆς παντοδυναμίας δύο ματιῶν γυναίκας, πού γιά τόν Μπωντλαίρ μπορεί νά εἶναι καί ἡ Μοῦσα τὰ ὁποῖα φυλάγουν τὸν ποιητὴ καί τὸν σώζουν ἀπὸ κάθε παγίδα) πρᾶγμα πού στό κάτω τῆς γραφῆς, γιά τοὺς ὀπαδοὺς τῆς καθαρῆς ποιήσεως τοῦλάχιστον, δέ θάταν καί τόσο σοβαρό, ἀλλά μετέφερε στό γαλλικό, μετάφρασε κυριολεκτικά τρεῖς στίχους τοῦ Ἀμερικανοῦ ποιητῆ. Νά ποῦμε ὅτι πρόκειται πάντα γιά μεταφορὰ νοημάτων ; Καί ὅτι ἀφοῦ τὸ γενικὸ νόημα ἑνὸς ποιήματος δέν ἔχει κατὰ τὴ γνώμη τοῦ Βαλερὺ ἢ τοῦ Μπρεμόν, μεγάλη σημασία, ἀκόμα μικρότερη πρέπει νάχουν τὰ μερικὰ νοήματα πού εἶναι οἱ στίχοι ; Νομίζω πῶς τὴν ὑποτίμηση

τῆς ποιητικῆς ἀξίας τοῦ νοήματος δέν ἐπιτρέπεται. Ἄλλως τε, στήν περίπτωση γιά τὴν ὁποῖαν μιλοῦμε, δέν πρόκειται γιά καθαρά νοήματα, ἀλλὰ γιά νοήματα πού ἔγιναν εἰκόνες.

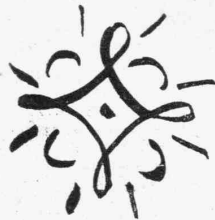
Βέβαια, ὁ γενικός τόνος τοῦ ποιήματος τοῦ Μπωντλαίρ, ἡ διάθεσή του, ἡ κατασκευή του ἔχουν ἀπάνω τους ὀλοφάνερα τ' ἀποτυπώματα τῆς βασιλικῆς σφραγίδας τοῦ μεγάλου ποιητῆ τῶν «Λουλουδιῶν τοῦ Κακοῦ». Πῶς δέν ἀπόφυγε τοὺς τρεῖς-τέσσερες στίχους τοὺς τόσο ὁμοίους μέ τοὺς στίχους τοῦ Πόε; Εἶναι ἀμέλεια ἐκ μέρους του, ἀπροσεξία, ἢ μήπως εἶχε ὀλότελα ξεχάσει τοὺς στίχους τοῦ Ἀμερικανοῦ ποιητῆ, καί θαμμένοι καιρὸ στάθάθη τῆς ψυχῆς του, ἀνάθρυσαν ἔξαφνα μέ λόγια καί μέ μελωδία γαλλική ; Δέν μπορῶ νά δεχτῶ, ἂν σῶνει καί καλὰ πρόκειται γιά ἐπίδραση παρά μόνο τὴν τελευταία αὐτὴ ὑπόθεση. Πραγματικά, θά ἦταν ἐντελῶς παράλογο νά πιστέψει κανείς ὅτι ἕνας τόσο μεγάλος ποιητής, ὅπως ὁ Μπωντλαίρ, ἐξετέθη ἐν γνώσει τοῦ στόν κίνδυνο νά ἐκληφθεῖ ὡς λογοκλόπος, καταδέχτηκε νά πάρει καί νά θάλει σέ ποίημά του στίχους ἔστω καί ἑνὸς ποιητῆ γιά τὸν ὁποῖον ἔθρεφε ἰδιαίτερο θαυμασμό. Ἐνας ἄλλος περίφημος συγγραφέας, ὁ Stendhal, στά νειάτα του, δέν φοβήθηκε τὴ λογοκλοπία, πᾶ ἔκαμνε τίς λογοκλοπίες του σέ ἔργα δευτερεύουσας σημασίας, ἱστορικά, πού ἤθελε ἀναδρομὴ στίς πηγές πού τίς θαρριόταν καί γιά νά ἐξαγριῶνει ἀθῶους ἀναγνώστες καί κριτικούς καί νά κάνει χάζι, καί ἔπειτα οἱ λογοκλοπίες τοῦ Στεντᾶλ δέν εἶναι ἀνώτερες ἀπὸ τὰ πρωτότυπα ἔργα πού... λήστευε καί πού χάρις σ' αὐτὸν καί μόνον ἄλλωστε δέν τάχει σκεπάσει ἢ πλάκα τῆς λησμονιάς ;

Ἄλλὰ γιά τὸν Μπωντλαίρ τὸ πρᾶγμα εἶναι διαφορετικό. Τὸ πρότυπὸ ἦτο στήν περίπτωση πού σημείωσα (καί πού θά εἶναι φαντάζομαι, σ' ὅτι ἀφορᾷ τίς σχέσεις Πόε καί Μπωντλαίρ μοναδικὴ) εἶναι ἕνας μεγάλος ποιητής, μεγάλος ὅσο καί ὁ ἴδιος. Καί ἡ ὁμορφιά τοῦ ποιήματός του καί ἂν ἀκόμα ξεπερνοῦσε τὴν ὁμορφία τοῦ πρωτοτύπου, αὐτὸ θά διατηροῦσε τὴν ἀξία τῆς πρώτης δημιουργίας καί θά ἐσκίαζε λίγο τὸ ποίημα τοῦ Μπωντλαίρ. Πρέπει λοιπὸν νά δεχτοῦμε τὴν ἀσυνείδητη ὄχι μίμησι, ἀλλὰ σὺμπτωση, ἀφοῦ γιά τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχουμε τὴ ρητὴ καί πολὺ καθαρὴ ὁμολογία τοῦ Μπωντλαίρ: «Τὴν πρώτη φορά, λέει, πού διάβασα τὰ ποιήματα τοῦ Πόε, εἶδα τρομαγμένος καί μαγεμένος πῶς εἶχε γράψει ὄχι μόνο πάνω σέ θέματα δικά μου, μὰ

πράμα ἀπίστευτο καὶ φράσεις πού τις εἶχα ἐγὼ σκεφτῆ καὶ πού τις ἔγραψε ἐκεῖνος εἴκοσι χρόνια πρὶν ἀπὸ μὲνα»

Θὰ μιλῆσουμε ἄρα γιὰ λογοκλοπία, ὅταν δοῦμε τὸ πρᾶγμα ἔξωτερικά. Μὰ ὅταν τὸ δοῦμε βαθύτερα, καὶ ὅταν σκεφτοῦμε, ὅτι μέσα στὰ ἄπειρα πράγματα πού ξεφεύγουν τῆ νόσή μας, εἶναι καὶ οἱ ἐκπληκτικὲς συγγένειες πού μποροῦν νὰ παρουσιάζουν ἀνάμεσά τους δυὸ ἄνθρωποι ἀκόμα καὶ διαφορετικῶν φυλῶν, καὶ γεννημένοι σὲ διαφορετικοὺς τόπους καὶ σὲ διαφορετικὲς ἐποχές, τότε γιὰ νὰ μὴ φανοῦμε θλάσφημοι καὶ γελοῖοι, δὲ θὰ ποῦμε ὅτι ὁ Μπωντλαῖρ σὰν κανένας ἀνόητος ποιητάκος πῆρε στίχους ἀπὸ ἄλλον ποιητῆ, ἀλλὰ φυσικά, μέσ' ἀπὸ κόσμον ψυχικὸ καὶ πνευματικὸ, πού εἶχε βαθύτατες ἀναλογίες μὲ τὸν ψυχικὸ καὶ πνευματικὸ κόσμον τοῦ Πόε, ἔβγαλε εἰκόνες, ἔβγαλε φράσεις πού εἶχε βγάλει σχεδὸν τις ὅμοιες, εἴκοσι χρόνια πρὶν, καὶ ὁ Ἀμερικανὸς ποιητῆς.

ΚΛΕΩΝ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Ἀπὸ μὲνα βέ μὲνα

Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΜΑΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ὁ πρῶτος φιλολογικὸς διαγωνισμὸς πού προκηρύξαμε τὸν Δεκέμβριον τοῦ περασμένου χρόνου, ἔληξε ἀκριβῶς στὴν προθεσμία πού ὀρίσαμε. Τὰ ληθθέντα ἔργα παρεδόθησαν εἰς τὸν ἐκδοτικὸν οἶκον Γκοβόστη διὰ πρωτοκόλλου ἔχοντος ὡς ἑξῆς.

Πρωτόκολλον Παραλαβῆς
Τὴν 2αν τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ ἔτους 1938 ἡμέραν Τετάρτην, ὁ κάτωθι ὑπογεγραμμένος Κ. Γκοβόστης Δευθυντῆς καὶ Ἰδιοκτῆτης τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 79 ὀμωμένου ἐκδοτικοῦ οἴκου παρέλαβον παρὰ τοῦ Δευθυντοῦ τῆς Νοσοελληνικῆς Λογοτεχνίας Τ. Ζαχαράκη τὰ κάτωθι ἔργα, ἀποσταλέντα εἰς τὸν φιλολογικὸν διαγωνισμὸν Γκοβόστη, προκηρυχθέντα παρὰ τῆς Νοσοελληνικῆς Λογοτεχνίας τὸν Δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1937 καθὼς καὶ τὸ Β' τεῦχος τοῦ παύτου χρόνου τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἄνω περιοδικοῦ ἀναφέρει εἰς τὴν σελίδα 85.
Ἦτοι:

Συλλογὲς Διηγημάτων

- 1) Χατζηρρούσου. — Διηγήματα.
- 2) Ὁθέλλου. — Νεκροὶ Ἄγγελοι.
- 3) Μίας. — Ἱστορίες.
- 4) Εἰκοσάχρονου. — "Ενας κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο.
- 5) Πελοποννησίας. — Βότσαλα.
- 6) Λάμπη Μύθρα. — Κεῖνος πού πέθανε δυὸ φορές.
- 7) Στρατῆ Φεράτη. — Πληγές.

Συλλογὲς Ποιημάτων

- 1) Ἦχου Λύρας. — Ποιήματα.
- 2) Ἀγράμματου Λογοτέχνη. — Ντόμινα Ὁξύμωρα

- 3) Σμόρνας Μυσαίου. — Στοχασμοὶ κί Αἰσθήσεις
- 4) Νοσταλγού. — Ταξίδι στὰ Κύθηρα.
- 5) Κωστή Χλωροῦ. — Φιλμ τῶν Θανάτων.
- 6) Ἀπέσβεστο καὶ λάλον ὕδωρ. — Συλλογὴ Ποιημάτων
- 7) Φιλόμουσου. — Τὰ πρῶτα μου βήματα
- 8) Κώστα Ρέστη. — Τὰ τραγούδια τῆς ψυχῆς μου
- 9) Κρυμμένης Σπίθας. — Φτερουγίσματα.
- 10) Πάνου Φύλλη. — Ἄνθινα Κλώνια.

Ἐλήφθη ἐπίσης καὶ τὸ ποσὸν τῶν 850 δραχμῶν ἀποσταλέντων ὡς συμμετοχὴ παρὰ τῶν 17 συμμετόχων τοῦ διαγωνισμοῦ. Ὁ Ἐκδοτικὸς Οἶκος Γκοβόστη τοῦ λοιποῦ ἀναλαμβάνει τὴν τήρησιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ὄρων τῶν δημοσιευθέντων κατὰ τὴν προκήρυξιν τοῦ διαγωνισμοῦ εἰς τὸ περιοδικὸν Νοσοελληνικὴ Λογοτεχνία, ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς παρατάσεως τῆς προθεσμίας.

Ὁ Δηλῶν

Ἔπεται ἡ ὑπογραφή Κ. Γκοβόστης

Ἡ Νοσοελληνικὴ Λογοτεχνία παρακαλεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅπως σὸ ἐξῆς ἀπευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Οἶκον Γκοβόστη Ἀκαδημίας 79 διὰ νὰ πληροφοροῦνται τὰ τοῦ διαγωνισμοῦ καθ' ὅτι τὸ περιοδικὸν μας οὐδεμίαν ἀνάμειξιν θὰ ἔχη πλέον.

Σ η μ. — Ἀπὸ τῆς συλλογῆς πού μᾶς ἀπεστάλησαν σὸ διαγωνισμὸ μερικὲς ἦσαν χωρὶς τίτλον κί ἀναγκαστήκαμε νὰ τοὺς δώσουμε τὸν τίτλον τοῦ πρώτου διηγήματος ἢ ποιήματος τῆς συλλογῆς.

Το Θέατρο

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: Μολιέρου: «Οί πανουργίες του Σκαπέν» τρίπρακτη κωμωδία. — «Οί ψευτοσπουδαίες» μονόπρακτη κωμωδία.

«Επειτα από τις διάφορες ατυχίες του, το «Βασιλικό θέατρο» βρίσκεται τώρα στον καλό δρόμο. 'Η έφετεινή του περίοδος σημείωσε δυο εξαιρετικές επιτυχίες με τον «Αμλετ» του Σαίξπηρ και την «Βεντάλια» του Ουάιλντ, και πρέπει να δηλώσουμε, αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, ότι από την ημέρα που ανέλαβε τη διεύθυνση της Κρατικής μας σκηνής ο κ. Κωστής Μπασιτιάς «καινούργιος άνεμος δημιουργικής εργασίας πνέει εκεί μέσα.»

«Αν όμως με τον «Αμλετ» το κοινό συγκλονίστηκε με την τραγικήν είμαρμένη του Δανου πρίγκηπος κι' έθαύμασε την έρμηνεία του κ. Μινωτή, αν πάλι με τη «Βεντάλια» χάρηκε τον έξυπνότατο διάλογο και γοητεύθηκε με τη δημιουργία της κ. Έλένης Παπαδάκη, μπροστά στα δυο έργα του Μολιέρου αισθάνθηκε κάποια μικρή απογοήτευση. Το αίτιο δεν πρέπει ν' αναζητηθεί ούτε στο ανέβασμα, ούτε στην έρμηνεία, αλλά στην έκλογή. Οί «Πανουργίες του Σκαπέν» αντιπροσωπεύουν μιὰ πλευρά του μολιερικού πνεύματος, ένδιαφέρουσα θέβια, μά που δεν προσθέτει τίποτα το ουσιαστικό στη μεγαλοφυΐα του συγγραφέως, δημιουργού ανυπέβλητου του «Φιλαργύρου, του «Ταρτούφου» και πρό πάντων του «Μισανθρώπου». 'Η φάρσα αυτή που γράφτηκε εποκλειστικά για ξεκούρασμα ψυχικό και διασκέδαση του κοινού της εποχής, είναι ένα έξυπνο και γοργό παιγνίδι, όπου φαίνεται φυσικά όλη η σκηνική τέχνη του Μολιέρου, μά που απέχει όμως από το βαθύτερο σάρκαστικό του πνεύμα. Το κοινό του είκοστού αιώνας διασκεδάζει, γελά, χειροκροτεί, αλλά δεν αποκομίζει καμμιά ουσιαστικήν έντύπωση από τις πανουργίες του Σκαπέν και το γενικό πνεύμα της κωμωδίας. Και όσοι μάλιστα δεν έτυχε να σκύψουν και να μελετήσουν το μολιερικό θέατρο, φεύγουν με την άφελή ιδέα πως αυτός ο συγγραφέυς εξακολουθεί να θεωρείται ζπειτα από τόσα χρόνια ως μιὰ από τις άγνότερες και μεγαλοφυέστερες μορφές της παγ. κόσμιας δραματικής τέχνης!

Με τις «Ψευτοσπουδαίες» — «Les précieuses Kidiennes» (ό τίτλος είναι άμετάφρατος) μπαίνουμε μέσα στην περιοχή του μολιερικού πνεύματος. 'Η κωμωδία αυτή είναι ένα άριστούργημα άθάνατο. Μά για να την απολαύσει κανείς ολοκληρωτικά, για να νοιώσει την καυστική της σάτυρα και να γοητευθεί με την δξυτάτη παρατήρηση του συγγραφέως, πρέπει να μην είναι «άμοιρος του Μολιέρου». Στο άθνατο τουτο έργο σατυρίζεται ένα τρωτό της κοινωνικής εποχής του 17ου αιώνας: τις φαντασμένες γυναίκες που θεωρούν τον εαυτό τους πλασμένο για να έμπνέουν τους άντρες και τους καλλιτέχνες, ενώ κατά θάθος δεν είναι παρά γυναίκες άνοητες, γελοίες, άληθινά νευρόσπαστα. 'Αλλά το θεατρικό αυτό κομμάτι του Μολιέρου είναι συνυφασμένο με την εποχή του, γιατί θίγει άκόμα και το τρωτό των γυναικών εκείνων που για να έκφραστούν χρησιμοποιούν ύφος επιτηδευμένο. Κι' έτσι ο τίτλος «precieuses» παίρνει προέκταση κι' ολοκληρώνεται. Διαθάζοντας την κωμωδία αυτή φανταζόμαστε την άτμόσφαιρα της αύλης του Λου-

δοβίκου ΙΔ', την τότε γαλλική κοινωνική ζωή, με τους τρόπους της, τις ιδέες της και την έξεζητημένη κομψότητά της. 'Ολ' αυτά στο σημερινό θεατή φαίνονται, από σκηνής, περιεργα και δέ μπορούν να προκαλέσουν την έμπρέπουσα έντύπωση.

Οί μεταφράσεις των δυο έργων έγιναν από τον κ. Κόντογλου για τις «Πανουργίες του Σκαπέν» και από τον κ. Β. για τις «Ψευτοσπουδαίες». 'Ο κ. Κόντογλου εργάστηκε δημιουργικά και έξυπνα, ενώ ο κ. Β. αλλοίωσε συχνά το νόημα της μονόπρακτης αυτής κωμωδίας, που, κατά τη γνώμη μας, είναι έντελώς άμετάφραστη και πρέπει ο άναγνώστης να τη χαρεί στο πρωτότυπο.

'Η σκηνοθεσία και των δυο έργων είχε άνατεθεί στον κ. Μασσούκη, που είχε ήδη δείξει το ταλέντο του, πρόπερι, το καλοκαίρι, με τον θίασο της κ. 'Ανδρεάδη. Με την πρώτη του αυτή έπίσημη εμφάνιση δέ μπορούμε να κρίνουμε άπόλυτα το νέο σκηνοθέτη.

'Ο κ. Μασσούκης, άνθρωπος νέος, μορφωμένος και εργατικός, έχει πολλές ικανότητες και φαντασία. 'Η παράστασις του «Βασιλικού» στο σύνολό της δέν είχε κενά, και οί περισσότεροι ήθοποιοί, χάρις στη διδασκαλία του νέου σκηνοθέτου, αν δέν παρουσίασαν θέβια ζηλευτήν όμοιογένεια, αν δέν δημιούργησαν τη γαλλική άτμόσφαιρα, ιδίως στη δεύτερη κωμωδία, αυτό πρέπει ν' αναζητηθεί μάλλον στην έλληνική καταγωγή τους. Οί «Ψευτοσπουδαίες» μάλιστα είναι μιὰ «rience nationale» που δυσκολώτατα μπορεί να αποδοθεί σ' άλλα θέατρα, εκτός από τη «Γαλλική Κωμωδία».

Στις «Πανουργίες του Σκαπέν» δυο γενικά ήθοποιοί κατενόησαν περίφημα τους ρόλους τους. 'Ο κ. Εύθυμιού και ο κ. Μαιμίας. 'Ο πρώτος είχε ένότητα στην έρμηνεία του, λεπτότητα στο παίξιμό του και ήταν συγκρατημένος και κωμικός, χωρίς να κάνει καμμιά παραχώρηση στο χυδαίο γούστο. 'Ο δεύτερος είχε διαβολεμένο μπρίο, αλλά σε πολλές σκηνές φάνηκε υπερβολικός με το μπουφόνικο παίξιμό του. Οί άλλοι συνετέλεσαν στην όλη εύπρόσωπη εμφάνιση της κωμωδίας.

Οί «Ψευτοσπουδαίες» άπεδόθηκαν συνολικά πιό δημιουργικά. 'Υπήρχε περισσότερη ίσορροπία. 'Η κυρία Έλένη Παπαδάκη, μιὰ από τις λίγες σημερινές εξαιρετικές καλλιτέχνιδες, θρήκε κι' έδω την εύκαιρία, όπως και στη «Βεντάλια» ν' αναπτύξει όλο της το ταλέντο και να μάς δώσει μιὰ άλησμόνητη άλήθεια «precieuse». Οί κινήσεις της, οί στάσεις της, ή φωνή της, ή γενική της εμφάνιση έδωσαν την έντύπωση ότι θγήκε πάνοπλη από την εποχή του Λουδοβίκου ΙΔ'. Λιγώτερο αξιόλογη ύπήρξε ή κ. Μιράντα Μυράτ, που κοπίασε για να ένσαρκώσει τον ρόλο της. 'Ο κ. Δενδρομής άνεκτός και ο κ. 'Αβδής άνυπόφορος.

Οί σκηνογραφίες και τα κοστούμια ήτανε μοναδικές. 'Η χορογραφία της διδος Σακελλαρίου άφογη από πάσης άπόψεως. Το κοινό, της πρώτης έφυγε με τις ώραιότερες έντυπώσεις.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Κάθε καινούργια ιδέα, με τὰ νέα στοιχεία που προσκομίζει — στοιχεία γεμάτα ἐλπίδες και ὑποσχέσεις — εἶναι φυσικό πὼς θὰ φέρει με τὴν κοσμογονική δύναμή της πλήθος ἀναστατώματα — κι' ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως: προσωρινὰ σταματήματα και πολινδρομήσεις.

Ὁ Κινηματογράφος, συμπύκνωσις και συνισταμένη τόσων τεχνῶν, ἔχοντας φθάσει, σὴν θουθὴ ἐποχὴ του, σ' ἕνα μεγάλο σημεῖο ἐξελίξεως, μπορεῖ νὰ πει κανεὶς ὅτι δέχθηκε ἕνα θανάσιμο πλήγμα με τὴν ἀνακάλυψη τοῦ «ὀμιλοῦντος». Τεχνικές, παραδόσεις, θεωρίες — πείρες και δόγματα — κλονιζόντουσαν και ἀνετρέποντο ἄρδην με τὸ νέο δῶρο — θαῦμα ἐπιστημονικῆς ὑπομονῆς κι' ἀφοσίωσης που μερικὰ ἀνικανοποίητα πάντα και ἀνήσυχια πνεύματα, εἶχαν κατορθώσει ἐπὶ τέλους νὰ χαρίσουν σ' αὐτὴν τὴν καινούργια τέχνη τῶν ἀπροσμετρητῶν δυνατοτήτων.

Ἡ μέθη ὁμως μπρὸς σ' ἕνα καινούργιο ἀπόκτημα, ἡ ἄσκοπη σπατάλη και ἡ κατάχρηση — και μέσα σ' αὐτὴ: ἡ ἐσφαλμένη ἐκτίμησις τῶν δεδομένων και τῶν παραγόντων — γρήγορα ὀδήγησε σὲ θανάσιμες ὑπερβολές, που κυριώτερή τους (εἶδος νεοπλουτικῆς ἀλαζονείας) ἦταν ἡ προσπάθεια τῆς ἀπομιμήσεως τοῦ θεάτρου, διὰ τοῦ μ η χ α ν ι κ ο Ὡ (και ὡς ἐκ τούτου και κουραστικά) λ ό γ ο υ.

Ἡ κατάχρηση τοῦ λόγου εἶναι γνωστό, ὅτι ἰσοδυναμεῖ με τὴν καταστροφή τῆς ὑποβολῆς. "Ἐνας φλύαρος δὲν πειθεῖ ποτὲ — ἀπλῶς κουράζει.

Ἦταν σχεδὸν ἡ κοινὴ μοῖρα ὄλων τῶν μ ε τ α θ ο υ θ ι κ ῶ ν (ὅς μου ἐπιτραπεῖ ὁ ὄρος) ταινιῶν. Βέβαια και σήμερα ὁ κινηματογράφος δὲν ἔχει ἀπαλλαγθεῖ ἀπὸ αὐτὴν τὴν μάστιγα, που σάν βαρεῖα ἀλυσίδα καταδίκου τοῦ ἐμποδίζει, σὲ κάθε βῆμα κάθε ἀνάλαφρη πορεία πρὸς ἕνα ὄνειρεμένο σημεῖο ἐπιτεύξεως. Ἄλλὰ ἀφοῦ ἱκανοποίησε, χόρτασε και μπόυχτισε τὴν ἀ μ ε ρ ι κ ἄ ν ι κ η (με τὸν ὄρο αὐτὸ ἐννοοῦμε κάθε engonement γιὰ τὸ καινούργιο, τὴν ὑπερβολὴ και τὸ Colossal, δηλαδή κάθε ἔλλειψη παραδόσεως, μέτρου και ἰσορροπίας) λαχτάρα και μαζί μ' ἕναν τρόπο που κάθε φορὰ ἦταν κι' ἕνας ἀρχοντοχωριάτικος κομπασμὸς τῶν διαφόρων σκηνοθετῶν (Κυττάχτεμας — και τὰ δυὸ μποροῦμε νὰ σὰς δώσουμε) ἄρχισε, δόξα τῷ Θεῷ νὰ συνέρχεται. Αὐτὸ τοῦλάχιστον μπορεῖ νὰ συναχθεῖ ἀν κυττάζει κανεὶς τὰ τελευταῖα ἔργα τῆς διεθνούς παραγωγῆς.

Δὲν ξέρομε ἀν αὐτὴ ἡ στρόφη, ἡ μάλλον ἡ ἀνάγκη αὐτῆς τῆς στρόφης κατενοήθη πρῶτα ἀπ' τὸ Χόλλυγουντ ἢ ὄχι. Πάντως, γιὰ ἕνα πρᾶγμα που πρέπει νὰ εὐγνωμονοῦμε τὸν ὀμιλοῦντα κινηματογράφο, εἶναι ὅτι συντέλεσε στὴν ἀναθίωση τῆς Γαλλικῆς Κινηματογραφικῆς Τέχνης — που ἦταν ἄμεση συνέπειά του πιά, δεδομένου ὅτι ἡ γαλλικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ πιὸ διαδεδομένη. Τὸ ἑλληνολατινικὸ πνεῦμα ὄσες ὑπερβολές και ἀν κάνει πάλι θὰ ἐπιστρέψει σὸ μέτρο, τὴν ἰσορροπία και τὸν ρυθμὸ — που στὴν τελευταῖα τους ἀνάλυση δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά τὸ δίκαιο (κι ἀν θέλετε: ἔντεχνο) ζύγισμα και μοίρασμα, μιὰ λογικὴ κατάκτηση τῆς κατανομῆς γιὰ τὴν ἐπίτευξη ἐνός ὀρισμένου σκοποῦ.

Ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψη τοῦ ὀμιλοῦντος μποροῦμε νὰ γράψουμε τρεῖς μεγάλες γραμμὲς στὴν πορεία του: Πρῶτον: τὴν πιστὴ και τυφλὴ ἀπομίμηση τοῦ θεάτρου πρῶτας. Δεύτερον: Τὰ μουσικὰ φιλμ — με τὴν σχετικὴ κραυγὰ τῶν ἀνόητων ὀπερετῶν. Καὶ τρίτον (σημερινὸς σταθμὸς): ταινίες ψυχολογικοῦ περιεχομένου (ἐπηρεασμένες συνήθως ἀπὸ ἀριστουργήματα τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς). Μελλοντικὸς σταθμὸς γιὰ μᾶς; Μουσικὴ και ὄνειρο — ἀκριβῶς ὅτι δὲν μπόρεσε ὡς τὰ σήμερα νὰ μᾶς δώσει ἐνωμένα καμμιά ἄλλη τέχνη.

Πάντως ἀν ριζοῦμε μιὰ ματιὰ στὴν διεθνή κινηματογραφικὴ παραγωγὴ θὰ δοῦμε ὄχι μόνο παρήγορα σημεῖα, ἀλλὰ και συγκεκριμένως κατακτήσεις που κινοῦν τὸ θαυμασμὸ και χαρίζουν τὸ λίκνισμα και τὴν ἀπόδραση. Εἶναι οἱ ταινίες που μᾶς δίνουν πλήθος αὐτὲς αὐτὴν τὴν ἐντύπωση, Lead End, Snowwhi e and the jeuen Dwarjs, Legions d'honneur, Journe de Printemps, la force des tenebres, le Puritains, πλήθος ἀπὸ προσπάθειες και προθέσεις — νοοτροπίες, ἰδιουσυκρασίες και σκοποῦς. Τους πετυχαίνουν ὄλους αὐτοὺς τοὺς σκοποῦς πρὸς τοὺς ὁποίους ἢ κάθε μιὰ τους πορεύεται; "Ἐνα πρᾶγμα εἶναι βέβαιο. Πὼς καθημερινῶς γιὰ δυὸ ὄρες τοῦλάχιστον μᾶς κάνουν νὰ ξεχνᾶμε τοὺς ἑαυτούς. Κάτι τέτοια δῶρα θὰ εἶναι τὰ δῶρα τοῦ Παραδείσου.

Ναί, ὁ κινηματογράφος πάει μπροστὰ και μάταια τὸ θέατρο, κι αὐτὸ ἀκόμα τὸ θέλει, ἐναγωνίως προσπαθοῦν νὰ τὸν συναγωνιστοῦν. Πρέπει νὰ τὸ καταλάβουμε μιὰ και καλὴ. Σ' ὄλες τίς ἄλλες τέχνες εἴμαστε συμπαικτικοὶ δὸν - Κιχῶτες. Ἡ μεγάλη Τέχνη — τὸ ἄθροισμα ὄλων τῶν κατὰ μέρος τεχνῶν, ἀνακαλύφθηκε. Ἡ ἀξία ἐφαρμογῆς τῆς εἶναι μόνον ζήτημα πείρας — δηλαδή χρόνου.

Κι' αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἄυλη, ἄσκαρη και ἀφηρημένη ἐμφάνιση τῶν ἠρώων, κι' αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἀπόσταση τοῦ τόπου και τῶν καταστάσεων, κι' αὐτὸ ἀκόμη τὸ τεχνητὸ ἀλλὰ ὑποβλητικὸ σκοτάδι που μᾶς τυλίγει — εἶναι στοιχεῖα ἀναντικατάστατα που συνεισφέρουν στὴν πνευματικότητα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΕΡΑΤΗΣ

Λάβαμε και δημοσιεύουμε τὸ πιὸ κάτω γράμμα:

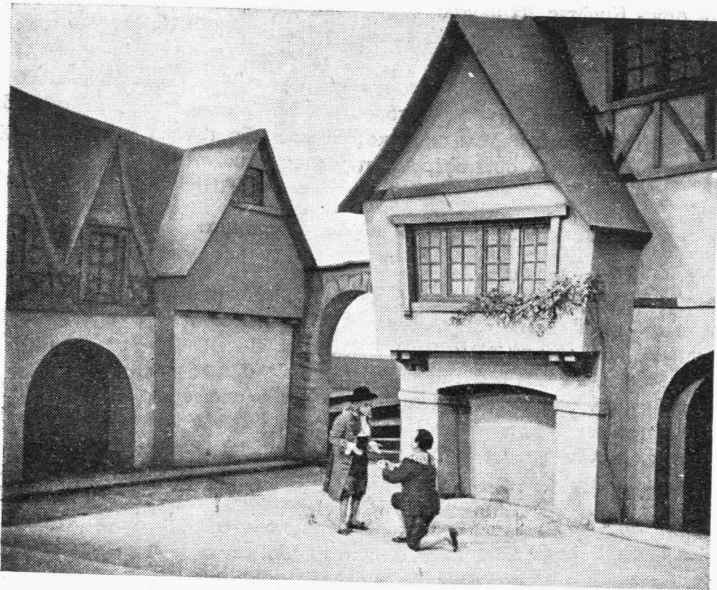
«Κύριε Διευθυντά,

Στὸ φύλλο τοῦ Ἰανουαρίου ὁ κ. Ν. Καλαμάρης ἔγραψε τὴν γνώμη του ἀπάνω στὸ φιλμ «Κάτω ἀπ' τὸ θλέμμα τοῦ Βούδδα» και με τὴν εὐκαιρία ἔγραψε και κάτι γιὰ τὰ φιλμ Ἐμιλ Ζολᾶ και Λουὶ Παστέρ. Νομίζω ὁμως ὅτι πρέπει νὰ γραφεῖ και ἡ ἀντιθετὴ γνώμη, αὐτὸς ἄλλως τε εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιστολῆς μου, που ἀν σὰς εἶναι δυνατό τὴν δημοσιεύετε. Σ' ἕνα σημεῖο ὁ κριτικὸς γράφει ὅτι οἱ ἠθοποιοὶ ἦταν μέτριοι και δὲν ἔμοιαζαν καθόλου με χθαρικούς, ἀλλὰ με ἠθοποιούς που μάθαν νὰ παίζουν ἀπλούς ἀνθρώπους. Σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀκριβῶς νομίζω ὅτι πετυχαίνουν, γιὰτὶ ἀποδίδουν πιὸ δυναμικὰ τὸν τύπο, πιὸ καταληπτὰ και αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ θεάτρου. "Ὅχι φωτογράφηση ἀπλὴ μὰ οὔτε και διαστροφή τῶν τύπων. Δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ μιμηθεῖ ὁ ἠθοποιὸς τὰ ἐπιφανειακά γνωρίσματα τοῦ τύπου, ἀλλὰ νὰ ἐμβαθύνει και νὰ ἐκφράσει τὸν ἐσωτερικὸ κόσμο τοῦ κάθε ἀνθρώπινου χαρακτήρα καλλίτερα, ἐκεῖνο δηλαδή ἀκρι-

Φῶς πού δὲν πετυχαίνει συνήθως ὁ καθε ἄνθρωπος στὴ ζωῆ. Τὸ παίξιμο τοῦ Πῶλ Μιουνι δὲν εἶναι ἀφύσικο, ἀλλὰ ὑπερφυσικό, τέλειο. Δὲν ἐξιδανικεύει πετώντας σὲ ἀνύπαρκτους κόσμους, ἀλλὰ ἀποδίδοντας μὲ περισσότερη δύναμη τὸ κάθε τι. "Ὅταν δὲ ἓνα ἔργο παρουσιάσει τέτοια ἡθοποιῶτα καὶ περιεχόμενο γενικώτερου ἐνδιαφέροντος (ὅπως τὰ ἔργα Λουὶ Παστέρ καὶ Ἐμίλ Ζολᾶ) ἀποτελεῖ κατὰ τὴν γνώμη μου ἐπιτυχία. Καὶ νομίζω ὅτι τὰ ἔργα Λουὶ Παστέρ καὶ Ἐμίλ Ζολᾶ ἀποτελοῦν τὸ τελειότερο εἶδος πεζοῦ θεατρικοῦ ἔργου χωρὶς ποίηση μέσα του ἢ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως. Ζωντανεύουν τὴν πᾶλη ἀντίθετων στοιχείων τοῦ κόσμου τῶν ἰδεῶν, χωρὶς προτίμηση στὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη ἄποψη. Ἡ λύση εἶναι ἐντελῶς συμπτωματικὴ καθότι δὲν ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸ τοῦ ἔργου. Στὴ σκέψη τοῦ ἔργου πρέπει νὰ στρέφεται τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατῆ, νομίζω, ἄσχετα ἂν τὸ ἔργο ἐκφράζει χαρὰ, λύπη ἢ χαρακτηρισμὸ μοιρολογιοῦ. Τὸ φιλμ π. χ. Ἐμίλ Ζολᾶ ἔχει περισσότερο ἐνδιαφέρον στὴ σκηνὴ παρά γραμμμένο καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ θεωρῶ κατ' ἐξοχὴ θεατρικὸ ἔργο.

Μ' ἀγάπη

Δ. ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ»

«ΠΑΝΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΣΚΑΠΕΝ»

ΣΚΗΝΙΚΟ ΜΑΤΣΟΥΚΗ

Τὰ βιβλία

ΣΤΕΛΙΟΥ ΞΕΦΛΟΥΔΑ: «Στὸ φῶς τοῦ Λευκοῦ Ἀγγέλου».

Δὲν εἶμ' ἐγὼ ἐκεῖνος πού ἤθελε πλήξει νὰ διαβάξει τὴν πρόζα τοῦ κ. Ξεφλούδα. Αὐτὴ ἢ ἐναλλαγὴ τῆς ἐντυπώσεως μὲ τὴ σκέψη τῆς εἰκόνας μὲ τὴν ἰδέα, τῆς ἀναλύσεως μὲ τὴ σύνθεση, αὐτὸ, γενικά, τὸ λογοτεχνικὸ εἶδος πού βρίσκεται ἀνάμεσα στὴν ποίηση καὶ στὸ πεζό, μοῦ εἶναι ἀγαπητό. Φαντάζομαι πὼς ἔχουμε ἀνατραφεῖ, ὁ κ. Ξεφλούδας κι' ἐγώ, μὲ τὰ βιβλία διαβάσματα, μὲ τοὺς ἴδιους ποιητὲς καὶ συγγραφεῖς. Γιὰ τοῦτο κ' ἢ εὐαισθησία τοῦ βιβλίου του μοῦ εἶναι, ἐξ ἀρχῆς, γνώριμη κ' ἢ σκέψη του, πού δὲν ἔχει καμμιά ἐπίδειξη, ἀλλ' ἀπεναντίας σκεπάζεται πάντα μὲ μετριοφροσύνη, καὶ κάπως σὰν νὰ ποθεῖ τὴν ἀφάνεια, ἰδιαίτερος συμπαθητικὴ. Οἱ σελίδες του μοιάζουν μὲ συντρόφους πού μιλοῦν μὲ διάκριση καὶ μέτρο. Ξέρουν νὰ μὴν ὑψώνουν τὴ φωνὴ καὶ νὰ διαλύουν τὴν οὐσία τους μέσα σὲ κάτι πού μοιάζει μὲ συνεχῆ κ' ὑπόκωφη μουσικὴ.

Τὸ βιβλίον χωρίζεται σὲ μέρη, ἀλλ' ὁμολογῶ πὼς σ' αὐτὸν τὸν χωρισμὸ δὲν βλέπω τίποτ' ἄλλο ἀπὸ μιὰ μηχανικὴ διακοπὴ τῆς συνεχείας. Γιὰ τὸ παντοῦ τὸ τραγοῦδι τοῦ θριάμβου εἶναι ἀνάμικτο μὲ τὸ ἀναστένναγμα τῆς ἀπελπισίας — καὶ ἀντιστρόφως. Τόσο ἐλαφρὰ καὶ πνευματικά, ἐλαστικά κι' ἄκοπα πού εἶναι ὄλα, τόσο ἐσωτερικά καὶ σχεδὸν ἀνεξήγητα, — ἤμπορουν σὲ κάθε σελίδα, σὲ κάθε παράγραφο, σὲ κάθε γραμμὴ, νὰ παρουσιάζουν τίς τὶς μεγάλες μεταπτώσεις, ἐκεῖνες πού σ' ἓνα δραματικὸ ἔργο δὲν συμβαίνουν παρά μὲ πάταγο καταστρεπτικὸ, ἀφήνουν ὀλόγυρα συντρίμματα καὶ πού δημιουργοῦν ἀνεπαρόρθωτα, ἢ πού τέτοια θᾶναι, ἂν ὑπάρχει καὶ μιὰ ἐπιφυλάσσει καίποτε μιὰ ζωὴ ἀσώματη, μιὰ ζωὴ ἀπολύτως ἐλεύθερη στὴ διάθεσὴ μας, σ' ἓναν ἄλλο κόσμῳ ὅπου θούληση καὶ φαντασία, φαντασία καὶ θούληση νὰ εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ τὸ ἐμπόδιο νὰ μὴν ἔχει καμμιά ἐννοια ἀντικειμενική. Ὁ κ. Ξεφλούδας, μένοντας μέσα σὲ μιὰ σφαῖρα ἔξω ἀπὸ τὰ ὕλικά, ὅπου ὁ ἀντίκτυπος τῶν πραγμάτων δὲν εἶναι παρά ἓν' ἀγέρινο στοιχεῖο πού δονεῖ τὰ ἐσωτερικά πλῆκτρα, ἤμπορεῖ νὰ ζεῖ στὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία. Ἡ δυστυχία δὲν τὸν πληγώνει βαθύτερα ἀπ' ὅ,τι θὰ πληγῶνε ἓναν στωϊκὸ, κ' ἢ εὐτυχία του ἤμπορεῖ νᾶναι εὐτυχία θεϊκή. Εἶν' ἀμφίβολο, ἂν κι' ὁ ἴδιος ἔχει συνείδηση πὼς κινεῖται σὲ τέτοια πλάτη, ἀμφίβολο ἂν αὐτὴ ἢ ἀπόλυτὴ του αὐτοτέλεια τοῦ ἔχει γίνεῖ συνείδηση. Ἄν ἦταν ἔτσι, οἱ τόνοι τῆς ἀπελπισίας του δὲ θὰ εἶχαν τὴν ἐγκατάλειψη καὶ τὴν τραγικότητα πού ἔχουν. Μὰ τότε πάλι τὸ μουσικὸ του πλάτος θὰ εἶχε θέβια στενέψει κι' ὁ ἴδιος θὰ εἶχε στερηθεῖ τὴ γνώση τοῦ πόνου, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἤμπορεῖ νὰ παίρῃ μιὰ ἡδονή...

Τὸ βιβλίον εἶναι γιὰ λίγους. Γιὰ τοὺς κριτικούς, πού πρέπει νὰ τὰ ξέρουν ὄλα καὶ νὰ τὰ νοιώθουν ὄλα γιὰ τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος λογίους καὶ γιὰ μιὰ μικρὴ τάξη διανοουμένων καὶ φιλαναγνωστῶν. Εἶναι καμωμένο ἀπὸ ὕλικά πολὺ πτητικά, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐσυνήθισε, διαβάζοντας, νὰ χρησιμοποιοῖ καὶ τὰ γερά του δόντια — νὰ μασσᾷ τὴν τροφὴ του, ἀντὶ νὰ τὴν βρῇ

σκε δουλεμένη και να την καταπίνει αμάσσητη. "Ετσι, δεν θα με παραξέ-
νευε καθόλου αν το «Στο φως του Λευκού Άγγελου» είναι ή καταστροφή
γιό τον έκδοτή του.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ: «Το Νησί μου» (ποιήματα).

Γράφω μ' άληθινή συγκίνηση λίγα λόγια για τους λίγους στίχους του
κ. Δημήτρη Οικονομίδη, πού, καθώς μάλιστα καθυστέρησαν τόσο, είναι ζή-
τημα πιά αν θα τα μάθει κι' αν θα ενδιαφέρεται να τα μάθει ο άγνωστός
μου ποιητής. Γράφω για το «Νησί μου», γιατί ακριβώς στο τελευταίο τεύ-
χος της «Νέας Έστίας» ο κ. Σπ. Μελάς είχ' έκφρασει το παράπονο πώς ή
φιλολογία μας όλίγο και παροδικά παρουσιάζεται εμπνευσμένη από το ύγρό,
τό γνήσια έλληνικό στοιχείο, — την «πολύφλοισθη» όμηρική θάλασσα.

Οί στίχοι του κ. Οικονομίδη — έλαφρά καλλιτεχνημένοι, καλλιτεχνικά
ανάλαφροι — είναι λοιπόν από τους πιό έλληνικούς πού έχω διαβάσει για τή
θάλασσα. Αισθάνεσαι, είν' αλήθεια, τή δ ι ά θ ε σ η την ίδια ώσαν νάσουν
έμπρός στον άνοιχτό γιαλό και την έπιθυμία να τον άναπνεύσεις. "Α, ναί ! 'Ο
ποιητής δεν έγραψε ούτε γραμμή καθισμένος στο γραφείο — είναι τόσο φα-
νερό τουτό ! Μά και μπροστά στο γιαλό, ξέχασε όλωσδιόλου ό,τι ήταν από
γραφείο κι' από την άτμόσφαιρά του.

«Τά λόγια τους θάναί χαλίκια
λευκά, του στρογγυλού γιαλού»

λέγει κάπου για τους «λογής-λογής ψαράδες», τους «λοστρόμους», τους «κα-
πετάνιους»... Είναι σαν να μιλεί γιό τά λόγια τά δικά του, κι' εκείνα είναι
άπλά, και σκληρά κάποτε, μά φυσικά κι' άπροσποίητα. Τά λέγω όλ' αυτά
κι' αισθάνομαι. λύπη πού έχουν τόσο πολύ χρησιμοποιηθεί. Μά τα συνειθι-
σμένα κριτικά clichés, θα κινδυνέψει κανείς να νομίσει πώς πρόκειται και για
συνειθισμένο θιβλίο — με την παλιά και γνώριμη θεματογραφία, την άπλω
ίκανοποιητική. Κι' όμως όχι: στο «Νησί» του κ. Οικονομίδη ύπάρχει κάποιος
στοιχείο καινούργιο πού, στη γνησιότητά του, τό ζήτησαν πολλοί, μά δεν τό
βρήκαν παρά λίγιοι. Είναι ή δ ι ά θ ε σ η ή θαλασσινή — με τον έλληνικόν
ήλιο, με τον έλληνικόν άέρα ή υγεία, κ' έπειτα ή άταραξία.

Περασμένα χρόνια και χαμένοι φίλοι
των λευκών χειρών της τό γαλήνιο χάδι.
Κύματα πού σβύνουν στον αιώνιο πόντο.

Παρόμοιοι στίχοι, αν έγραφόntonσαν μέσα στο σπίτι, πόσο θάταν με-
λαγχολικοί ! 'Αλλ' έδώ — να, περί αυτού πρόκειται — τό βλέπει κανείς:
πόσο είν' έμποτισμένοι από άπάθεια ! Ναί, τέτοιο είναι τό υγιές συναίσθη-
μα του υπαίθρου. 'Υπάρχουν κι' άλλοι τέτοιοι στίχοι, πολλοί... "Όλη ή ζωή
είν' εϋθραυστη, φευγαλέα, παιδιάστικη θάλεγε κανείς κι' ώσαν ψεύτικη,
μέσα σέ τουτό τό θιβλίο. Κι' όμως είναι τόσο λίγιο! Γιατί και τό «έγώ» ύ-
πάρχει έδώ τόσο λίγιο ! Και γιατί γλυκαίνει άνεπαίσθητα, χωρίς αντίσταση,
μέσα στο γλυκό θέαμα, κοντά στην ήμερη γειννίαση του παντός, ζπάνω σέ
κάτι πού είναι πιό πέρα από την εϋδαιμονία και πού άσφαλώς θα στέθηκε

κάποτε τό δώρο, ή προίκα του ανθρώπινου όντος — ώστε να μη πονεί, όταν
του ξαναπαίρνουν πίσω τή ζωή του.

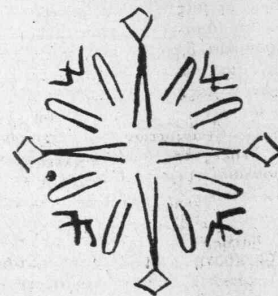
Για τά έπίθετα των ποιητικών εικώνών θάξιζε να μιλήσει κανείς ξεχω-
ριστά. Για τις «ξαφνικές γωνίες» πού χαράζουν στο φόντο τ' ουρανού οί
γλάροι, για τά «σύμμετρα κυπαρίσσια», για τό «ξέδοντο μπαλκόνι», για τό
«γλυκόλογο κύμα», για ένα «καράβι καλοτάξιδο σαν πεταλούδα όρθό», ά-
κόμα για μερικές — για πολλές! — στροφές, για τερπνές, για κάποιους έ-
λεύθερους στίχους με κενά διαστήματα κι' άποσιωπητικά, για τό ρυθμό του
μικρού έργου, γενικά θάπρεπε να γράψω ακόμη. Περιορίζομαι να πάρω
άπό κάπου δυό δίστιχα πού είναι σαν άπόσταγμα τούτων όλων:

Κυλούν οί κόσμοι στο κενό
και σθούν στην άπειρη σιγή.

Στην άσημόφυλλην έλιά
μόλις κινιέται ένα κλαδί.

Δέν θυμίζουν τό ρυθμό του Samain, στις «Έπαρχιώτικες νύχτες» ;
Silence... Silence... Silence...

Τ. ΑΓΡΑΣ

Σημειώματα

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.

Αισθάνεται την υποχρέωση και από τις στήλες της να ειχαριστήσει τους πρώτους της συνεργάτες κ. κ. Βάσσο Βαρίκα και Νέσο Καλαμάκη, που τόσο πρόθυμα προσεφέρθηκαν να την βοηθήσουν στα πρώτα της βήματα και συνάμα εκφράζει την λύπη της που οι διαλεχτοί αυτοί πρώην συνεργάτες διά λόγους ιδιωτικών ασχολιών δε θα μπορούσαν στο εξής να την τιμούν με την εκλεκτή συνεργασία τους. Έπίσης εύχαριστεί τον εκδότη κ. Κ. Γκοβόστη, ο οποίος διά της εκδοτικής του πείρας και του καλλιτεχνικού του γούστου απέδωσε ένα άριστο και κομψό σ' εμφάνιση περιοδικό.

ΠΙΣΤΟΙ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΑΣ ΔΗΛΩΣΗ

Το περιοδικό μας από την πρώτη στιγμή της έκδοσής του διακήρυξε πως θα μείνει ανεξάρτητο από τάσεις και κύλους προσωπικών και τη δήλωσή μας αυτή θα κρατούμε πάντα ίση και απαράβαστη φιλοξενώντας με προθυμία ό, τι δήποτε είναι άξιο και ωφέλιμο για την εξέλιξη της τέχνης στη χώρα μας. Η Νεοελληνική Λογοτεχνία θα είναι κτήμα όλων των φίλων των γραμμάτων και θα έχει ανοικτές τις στήλες της για όλους που γράφουν, χωρίς να λαβαίνει υπ' όψη της ούτε ομάδες, ούτε τάσεις, ούτε τόπους καταγωγής, ούτε όρια ηλικίας. Εμφανίστηκε για να ζητήσει, να βρει και ν' αγαθήσει όλη τη σύγχρονη ελληνική τέχνη και θα το κατορθώσει. Η αγάπη των ανθρώπων των γραμμάτων που την περιβάλλει είναι η δύναμή της.

Η ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΜΑΣ

Ήταν φυσικό ύστερα από την αλλαγή των συνεργατών μας να επηρεασθώμεν για λίγο η έκδοση του 4ου τεύχους της «Νεοελ. Λογοτεχνίας». Μά να ένας άλλος λόγος συντέλεσε σ' αυτό. Κυκλοφορούσαμε πάντοτε 15—20 εκατόν μινός. Θεωρήσαμε σκόταμο να

βγαίνουμε στις αρχές κάθε μήνα. Κι έτσι τώρα το φύλλο που θα κυκλοφορούσε στις 20 του Φλεβάρη, κυκλοφορεί στις αρχές του Μάρτη με την ημερομηνία αυτού του μήνα. Τα έπομενα θα κυκλοφοούν πάντα την πρώτη εκάστου μηνός.

ΘΛΙΒΕΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Θλιβερό πράγματι φαινόμενο αποτελεί το ζήτημα που δημιούργησε ο κ. Καραγάτσης με τους «πρώτους καρπούς του» στη «Νέα Έστία». Ένας άνομιμογράφος που ζει* να να ζηλεύει τις «πνευματικές ανωτερότητες» σαν τον κ. Καραγάτση, άπειλασμένος για την ασημότητά του, τον φορτώνεται να του δώσει λεφτά για να πάρει τα μάτια του να φύγει γι' άλλου. Ο άγνωστος, μάς λέγει ο κ. Καραγάτσης, τον ζήτησε τέσσερες φορές, αλλά και τις τέσσερες αυτές φορές ο κ. Καραγάτσης τοίχισε το τηλέφωνο για να διαμαρτυρηθεί από τη «Νέα Έστία» με τους «πρώτους καρπούς» του και να ανακοινώσει ότι υπάρχουν άνθρωποι που ζηλεύουν τη δόξα του, για να ειπεί σε ποιους άλλους έδωσε χρήματα, να διερωτηθεί τί έπραξε να κάνει σ' αυτήν την περίπτωση και να του κλείσει την απάντηση μ' αυτήν την περίοδο: «Μά και μπακαλιάρους αν ήσαστε, δε θα τελειώνατε — όπως θαρρείτε — ήσουα - ήσουα σ' ένα τηγάνι: Δέν τηγανίζουν, αγαπητέ, τους θρώμιους μπακαλιάρους. Τους πετάν στο ντενεκέ των σκουπιδιών».

Στόν κ. "Άγρα που έπεμβαίνει μ' ένα ευγενέστατο και άρκετά εκτενές σημείωμα, — μ' αξίζει τόσο ευγένεια σε μια τέτοια περίπτωση; — ο κ. Καραγάτσης απαντά, πως, «αν μπορούσε να σώσει τον άγνωστο θαυμαστή του τον ποτισμένο από θανατερό ανηθικισμό, θάσωζε και τον κ. "Άγρα από την πτωματή των διπλά νεκρών ποιητών του γαλλικού συμβολισμού, που φαρμακκώνουν εξακολουθητικά το αξιόλογο ταλέντο του».

Και στο σημείωμα του ποιητή Μήτσου Παπανικολάου που απαντά στους «πρώτους καρπούς» — μά πως ευγενέ-

στερα — με λίγους από τους πιο δυνατούς στίχους του Μαλαριμέ, ο κ. Καραγάτσης απαντά: «Το θέαμα αυτό ένοδς πλήθους Έλλήνων «διανοουμένων» που σηκώνονται να υπερασπίσουν ένα φανερά ανισόρροπο κι άνωθυμογράφο ύβριστή, χτυπώντας ένα συνάδελφό τους που έργάστηκε πάντα τίμια, εδουνειδητα, και που ίσως έπρόσθεσε κάτι στη φτωχή λογοτεχνία μας, είναι χαρακτηριστικό της μεγάλης ήθικης κρίσης που περνάει αυτή η ίδια λογοτεχνία μας: Κρίση ταλέντων, κρίση ήθικης, κρίση χαρακτήρων. Ένα τέτοιο κύμα ύπουλου σ' εκδηλώσεις άμοραλισμού θα έπρεπε να θάλει σε σκέψεις κάθε έπιστημονικό παρατηρητή της βιολογικής σύνθεσης της ελληνικής φυλής (!)

»Ν' απαντήσω στο έλωδες κύμα του άρρωστημένου ανηθικισμού; Ποτέ. Ένα τέτοιο, πράγμα μου το άπαγορεύει ο ανθρωπισμός μου (!) κι' η άτομική μου αξιοπρέπεια... Άπο το τέλος της χολής, άντλώ καινούργιες δυνάμεις για να φέρω σε τέλος το έργο μου».

Ταιριάζει σ' έναν καλλιτέχνη ν' απαντήσει μ' αυτόν τον τρόπο σ' ένα γράμμα σαν αυτό που έλαβε ο κ. Καραγάτσης — εάν το έλαβε έννοείται — σ' ένα γράμμα που μπορεί να προσχευται από έναν δυστυχισμένο έναν ηθικισμένο, έναν παραστρατημένο στο κάτω-κάτω άνθρωπο; Και τί ύβριστής του είναι, τί άνωθυμογράφος, όταν παίρνει το τηλέφωνο τέσσερες φορές και ζητά να τον δει;

Μια ομάδα ποιητών και μια άλλη πεζογράφων καταβάλλει μια άρκετά σεβαστή προσπάθεια τα τελευταία χρόνια για την εξέλιξη των γραμμάτων στον τόπο μας. Άλλά πόσο αποκαρδιώνουν τις έλπίδες μας για μια ευρύτερη εξέλιξη φαινόμενα σαν το παραπάνω !...

Και τί να πουν οι λίγοι ήρωικοί άναγνώστες του ελληνικού λόγου ύστερα απ' αυτά; Ν' αποδώσουν το ίδιο ψυχι-

κό περιεχόμενο σ' όλους τους Νεοέλληνες Συγγραφείς; *Όχι.

*Άς τους είναι άρκετο ότι δυο άρκετά πολιτισμένοι άνθρωποι ο κ. Άγρας και ο κ. Παπανικολάου, έδειξαν και την άλλη πλευρά των διανοουμένων.

ΤΑ ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

Ένα σημάδι της αλλαγής των λογοτεχνικών πραγμάτων της χώρας μας είναι και η προκήρυξη των μεγάλων βραβείων του Έπουργείου Παιδείας, που εκτός από την ένθρονιση της νεαρής Λογοτεχνίας μας έχει και μ' άλλη ήθικη σημασία. Σημασία για το Λαό, που άδιαφορεί για την ύπαρξη της καλλιτεχνικής ζωής του τόπου. Μια τόσο εκδηλη έχτιση εκ μέρους του κράτους, θα κίσει πολλούς να σκεφθούν ότι κάτι είναι και η λογοτεχνία, κάτι κάνει, κάτι προσφέρει στο επίπεδο του πολιτισμού. Ειχόμεστε το τίμημα γραμμάτων να έπεκτεινει τη δράση του και σ' άλλα έσωτερικά ζητήματα της Λογοτεχνίας μας, ειχόμεστε και οι ίδιοι οι λογοτέχνες μας να προοίον σε μια έσωτερική, σε μια ανθρωπινή πρό πάντων κάθαρση θα λέγαμε, για να σταματήσει η καλλιτεχνική άναρχία που είναι άνάλογη με κείνη των καπετανάτων που διεύθυναν τον τόπο μας στα πρώτα χρόνια της Έλληνικής Άνεξαρτησίας.

ΤΟ ΑΛΛΟ ΜΑΣ ΤΕΥΧΟΣ

Το περιοδικό μας, που από την αρχή της εμφάνισής του ως σκοπό του έθεσε την εξέλιξη και μόνο της τέχνης, χωρίς να αποβλέπει σε άλλα όφέλη, δε μπορεί βέβαια παρά από φύλλο σε φύλλο να παρουσιάζεται πλουσιότερο σε περιεχόμενο. Άπό το έπόμενο τεύχος θα τιμούν την έκδοσή μας με την εκλεκτή τους συνεργασία ως τακτικοί συνεργάτες μας οι διαλεχτοί λογοτέχνες και διανοούμενοι κ. κ. Γ. Φτέρης και Κλέων Παράσχος, ο μόν πρώτος αναλαμβάνει τη στήλη του χρονογραφήματος, ο δε δεύτερος το δελτίο της πνευματικής κίνησης του έξωτερικού.

Βιβλιογραφία

ΜΙΜΗΝ ΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΝ, 'Ενταῦθα. — Τὸ ποιήμα σας καλὸ ὡς ἰδέα. Δουλέψετε τὸ στίχο περισσότερο καὶ ξαναστειλετε το. ΓΙΩΡΓΟΝ ΚΡΕΣΣΑΛΗΝ, 'Ενταῦθα. — Τὸ ποιήμα σας οὐ καλὸ. ΓΙΩΡΓΟΝ ΤΥΡΛΗΝ φοιτητὴν, 'Ενταῦθα. — Τὰ δύο πρῶτα τετράστιχα ἔχουν κάποιον λυρικό στοιχείο. Τὸ σύνολο ὅμως δὲ μᾶς ἱκανοποιεῖ. ΠΕΤΡΟΝ ΛΥΚΙΔΗΝ. — Σὰς λείπει ἡ εὐχέρεια τοῦ στίχου. ΟΛΓ. ΒΑΤΙΔΟΥ, 'Ενταῦθα. — Τὸ ποιήμα σας ἀρκετὰ τρυφερό. Περιμένουμε κάτι πρὸς ἀντιπροσωπευτικό. ΔΗΜ. ΜΠΛΙΑΦΑΝ. — 'Η συνδρομὴ σας ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμε. Τὸ ποιήμα σας ἔχει ἀρκετὰ προτερήματα, προσέχετε τὶς λέξεις πὺ μεταχειρίζεστε καὶ τὶς ἐπαναλήψεις. — ΓΙΩΡΓΟΝ Π., Ληξούριον Κεφαλληνίας. — Ἰαθάστε πολὺ πρῶτα κ' ὕστερα μᾶς ξαναστελένετε. — ΑΝΤ. ΒΟΥΣΒΟΥΝΗΝ, 'Ενταῦθα. — "Ἐχετε προσωπικὸ ὄψος, ἀλλὰ δίνετε μεγάλο πλάτος. Περιμένουμε ἄλλα μικρότερα. ΜΙΛΤΙΑΔΗΝ Γ. ΒΙΤΑΛΗΝ, 'Ηράκλειο Ἀττικῆς. — Τὰ ποιήματά σας κοινὸ τυπὰ. Χ. Ν. ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΝ, 'Ενταῦθα. — Τὸ ποιήμα σας οὐ δημοσιεύσιμο. Π. ΦΙΛΙΠΠΑΝ, 'Ενταῦθα. — Τὰ λόγια σας μᾶς συγκινοῦν. Τὰ δύο σας ποιήματα οὐ δημοσιεύσιμα ἀκόμη. Ὑποτάξετε τὴν ἐμπνευσί σας στὴν τέχνη, καὶ δημιουργήσετε ἀν' ἂν μπορείτε προσωπικὸ ὄψος. ΑΓΓ. ΦΟΥΡΙΩΤΗΝ, 'Ενταῦθα. — Σὰς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ ἐνθουσιώδη λόγια σας καὶ σὰς θεβαίουμε, ὅτι ἡ «Νεοελ. Λογοτεχνία» θὰ παραμείνει στὴ γραμμὴ πὺ χάραξε ἀπὸ τὸ πρῶτο τῆς φύλλο. ΚΑΠΟΙΟΝ, Βέρροια. — Τὸ ποιήμα σας καλὸ ὡς ἰδέα, σὰν ἐκτέλεση ὕστερῃ. Περιμένουμε τὸ ἐμβάσμα τῆς συνδρομῆς σας. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗΝ, Ζάκυνθος. — 'Η ἐχτίμησή σας στὸ περιοδικὸ μας ἀς γίνῃ ὁδηγὸς στὶς πράξεις σας. Γιὰ τὸν ἔρανο τοῦ κ. Ξενοπούλου

εἶναι σωστὸ καὶ λογικὸ, ἐσεῖς, σὰν ἰδιαιτέρως πατριώτης τοῦ Μεγάλου μας Συγγραφέα νὰ ἐργαστεῖτε μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις γιὰ τὴ μεγαλύτερη συμβολὴ τοῦ τόπου σας. ΣΠΥΡΟΝ ΓΙΑΚΟΥΜΑΤΙΟΝ Σωτηρία. — Τὸ ἀδύνατο μέρος στὴν ποιήσῃ σας εἶναι πῶς δὲν ἔχετε ἀκόμη διαθέσει ἀρκετὰ, πάντως σὰς θεβαίουμε πῶς διαβάζοντας λίγο, θὰ μπορέσετε νὰ δώσετε πολὺ καλὰ ποιήματα, γιὰτὶ καὶ αὐτὰ πὺ μᾶς στέλνετε σήμερα, συγκινοῦν ἀρκετὰ. Ἰδίως τὸ Μ ἢ μ ἔ ἀ γ γ ἰ ζ ε ἰ ς. ΣΑΒΒΑΝ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, Πειραιᾶ. — Ξέφυγε ἀπὸ τὸν Παλαμᾶ γιὰ νὰ ἐπηρεαστεῖς ἀπὸ δύο νεωτέρους. Δ. ΒΟΥΔΟΥΡΗΝ, 'Ενταῦθα. — Δημοσιεύουμε ὀλόκληρη τὴν ἐπιστολή σας. Μ. ΦΙΡ—ΚΑΛ. — Τὰ λόγια σας μᾶς ἐνθουσίασαν καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν ἐχτίμησή σας αὐτὴ στὸ περιοδικὸ μας. Τὶς ὑποδείξεις σας λάβαμε ὅπ' ὄψη μας καὶ μερικὲς θὰ τὶς ἐφαρμόσουμε ἀπὸ τὸ ἄλλο μας φύλλο. Πάντα μὲ ἐνδιαφέρον ἀκοῦμε τὶς ὑποδείξεις τῶν ἀναγνωστῶν μας κ' ἐφαρμόζουμε ὅ,τι νομίζουμε καλὸ καὶ δὲν ὑπερβαίνει τὶς δυνάμεις μας. Σὰς ἀναγνωρίζουμε ὡς ἀντιπρόσωπὸ μας στὸν τόπο σας, κ' ἐργαστεῖτε ὅπως νομίζετε καλλίτερα γιὰ τὴν εὐρύτερη διάδοσή του. ΑΝΔΡΕΑΝ Ι. ΠΕΠΟΝΗΝ Πειραιᾶ. — Καθὼς βλέπετε σ' αὐτὸ τὸ φύλλο, διορθώνεται ἡ παράλειψη. ΦΡΙΞΟΝ ΤΖΙΟΒΑΝ. — Τὰ ποιήματά σας καλὰ, ἀν' ἔλειπαν μερικὲς τεχνικὲς ἀτέλειες, χασμωδίες κλπ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΝ ΚΟΣΜΙΑΝ, Σωτηρία. — "Ἐχετε ταλέντο. Τὰ ποιήματά σας τὰ ζημιώνει ἡ σχετικὴ ρητορεία τους. Ματ' P. M. Lindete. — Βλέπετε τοὺς ὄρους τῆς συνδρομῆς μας εἰς τὸ τεῦχος, τὸ ὁποῖον λαμβάνετε.

Σὲ ὅσα γράμματα λάβαμε μετὰ τὸ τέλος Φεβρουαρίου, θ' ἀπαντήσουμε στὸ ἐπόμενο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΛΕΩΝΟΣ ΠΑΡΑΣΧΟΥ:

«Δέκα "Ἐλληνες Λυρικοί», Μελέτη.

ΤΩΝΗ ΖΛΧΑΡΑΚΗ:

«Αἰωνία Μελωδία», Σύγχρονη τραγωδία.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗ:

«Ave Maria», Ποιήματα.

ΤΩΝΗ ΖΑΧΑΡΑΚΗ:

«Δίχως Αἰτία», δρᾶμα.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ:

«Ἀπαντα».

Π Ρ Ο Σ Ε Χ Ω Σ:

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ:

«Τὸ ταξίδι τοῦ Ἀρχαγγέλου».

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ:

«Ψυχῆς Ἀντίλαλοι» συλλογὴ τραγουδιῶν.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχ. και 'Αποθεματικά Δοχ. 1.205.000.000

Καταθέσεις (τῆ 31 Δεκεμβρ. 1936) > 10.103.000.000

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚ)ΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΙΣ ΪΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΥΠΟΚ)ΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ

(Κάϊρον, 'Αλεξάνδρεια)

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος
ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσω-
τερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας
ὄρους.

Δέχεται καταθέσεις
(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου)
μὲ λῖαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY
NEW-YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος
συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρ-
κης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὀλοσχερῶς καταβεβλημένα Δολ. 1.350.000

ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ
ΖΑ' ἸΜΗ 56
ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛΩΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟ & ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ
— ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΑΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ —
— ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ 5 - ΑΘΗΝΑΙ —